

Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Piecki na lata 2008 – 2032

Opracowano na podstawie „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski” przyjętego przez Radę Ministrów 14 maja 2002 roku na zlecenie Gminy Piecki, powiat mrągowski, woj. warmińsko-mazurskie.

Piecki, maj 2008 rok.

1. WSTĘP	5
PROGRAM TEN NAKŁADA NA GMINY NASTĘPUJĄCE ZADANIA:	7
2. CEL I ZADANIA PROGRAMU	8
3. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA AZBESTU ORAZ WPŁYW AZBESTU NA ZDROWIE CZŁOWIEKA	10
3.1. Charakterystyka azbestu.....	10
3.2. Budowa azbestu.....	11
3.3. Rodzaje azbestu.....	12
3.4. Ogólne zastosowanie azbestu w Polsce	14
3.5. Oddziaływanie azbestu na organizm ludzki i skutki zdrowotne.....	16
4. STAN PRAWNY	19
4.1. Dokumenty Strategiczne.....	19
Ochrona Środowiska.....	19
Zarys strategii regionalnej	23
4.2.OBOWIĄZUJĄCE W POLSCE AKTY PRAWNE DOTYCZĄCE AZBESTU ORAZ OCHRONY PRZED JEGO SZKODLIWOŚCIĄ, WRAZ Z KRÓTKIM OPISEM.	25
4.2.1. Ustawy:	25
4.2.2. Rozporządzenia	27
4.2.3. Programy	33
5. PROCEDURY DOTYCZĄCE POSTĘPOWANIA Z WYROBAMI I ODPADAMI ZAWIERAJĄCYMI AZBEST	34
5.1. P R O C E D U R A 1.	35
Obowiązki i postępowanie właścicieli oraz zarządców, przy użytkowaniu obiektów i terenów z wyrobami zawierającymi azbest.	35
5.2. P R O C E D U R A 2.	37
Obowiązki i postępowanie właścicieli i zarządców, przy usuwaniu wyrobów zawierających azbest z obiektów lub terenów.....	37
5.3. P R O C E D U R A 3.	39

Postępowanie przy pracach przygotowawczych do usuwania wyrobów zawierających azbest.....	39
5.4. PROCEDURA 4.	45
Prace polegające na usuwaniu wyrobów zawierających azbest, wytwarzaniu odpadów niebezpiecznych, wraz z oczyszczaniem obiektu, terenu, instalacji z azbestu.....	45
5.5. PROCEDURA 5.	48
Przygotowanie i transport odpadów niebezpiecznych zawierających azbest	48
5.6. PROCEDURA 6.	52
Składowanie odpadów na składowiskach lub w wydzielonych kwaterach przeznaczonych do wyłącznego składowania odpadów zawierających azbest.....	52
6. BILANS WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST NA TERENIE GMINY PIECKI	55
6.1. Charakterystyka Gminy Piecki.....	55
6.2. Ilość wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Piecki	56
7. FINANSOWE ASPEKTY REALIZACJI PROGRAMU – SZACUNEK KOSZTÓW UTYLIZACJI ORAZ ŹRÓDŁA FINANSOWANIA.....	60
7.1. Potencjalne zewnętrzne źródła dofinansowania.....	60
7.2. SZACUNEK KOSZTÓW WYWOZU ODPADÓW AZBESTOWYCH.....	64
8. HARMONOGRAM RZECZOWY REALIZACJI PROGRAMU I PRZEWIDYWANE KORZYŚCI NA LATA 2008 - 2032	66
9. BIEŻĄCY MONITORING REALIZACJI PROGRAMU I OKRESOWE RAPORTOWANIE JEGO REALIZACJI WŁADZOM SAMORZĄDOWYM ORAZ MIESZKAŃCOM	68
10. UWARUNKOWANIA REALIZACJI PROGRAMU	70
11. PODSUMOWANIE	70
12. ZAŁĄCZNIKI	71
12.1. OCENA stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest	72

12.2. INFORMACJA O WYROBACH ZAWIERAJĄCYCH AZBEST I MIEJSCU ICH WYKORZYSTYWANIA	76
12.3. INFORMACJA O WYROBACH ZAWIERAJĄCYCH AZBEST, KTÓRYCH WYKORZYSTYWANIE ZOSTAŁO ZAKOŃCZONE	78
12.4. Wzór oznakowania wyrobów, odpadów i opakowań zawierających azbest a także miejsc ich występowania.....	80
12.5. KARTA EWIDENCJI ODPADU	81
12.6. KARTA PRZEKAZANIA ODPADU – WZÓR	82
12.7. FIRMY, KTÓRE UZYSKAŁY DECYZJĘ ZATWIERDZAJĄCĄ PROGRAM GOSPODARKI ODPADAMI NIEBEZPIECZNYMI ZAWIERAJĄCYMI AZBEST – powiat mrągowski,.....	84
12.8. Wytyczne dotyczące przepisów BHP w zakresie bezpiecznego usuwania wyrobów azbestowych.....	88
12.9. WFOŚ i GW - szukaj na stronie: http://www.wfosigw.olsztyn.pl.....	91
12.10. BOŚ – Oddział w Olsztynie,	91
12.11. Szczegółowe zestawienie danych dotyczących Liczby mieszkańców w sołectwach oraz ilości azbestu	92

1. Wstęp

Azbest znany jest od kilku tysięcy lat. Szerokie jego zastosowanie nastąpiło w wyniku rewolucji przemysłowej w okresie ostatnich 100 lat ubiegłego wieku. Azbest jest nazwą handlową grupy minerałów włóknistych, które pod względem chemicznym są uwodnionymi krzemianami magnezu, żelaza, wapnia i sodu. Z uwagi na swoje niewątpliwe zalety, jak odporność na wysokie temperatury, na działanie mrozu, na działanie kwasów, elastyczność i dobre własności mechaniczne i małe przewodnictwo cieplne wykorzystywany był chętnie jako cenny surowiec również w Polsce.

Azbest stosowany był w produkcji około 3000 wyrobów przemysłowych, lecz przede wszystkim (co najmniej około 85%) do produkcji wyrobów budowlanych, szczególnie płyt dachowych i elewacyjnych, a także, w mniejszych ilościach do produkcji rur, rozmaitych kształtek do kanałów wentylacyjnych, instalacyjnych i innych.

Produkcja płyt azbestowo cementowych na ziemiach polskich rozpoczęła się w 1907 roku i trwała do roku 1998.

Na teren Polski po 1945 roku sprowadzono 2 miliony ton azbestu. Olbrzymia większość tego azbestu zużyta została właśnie do produkcji płyt azbestowo-cementowych (a-c). Szacuje się, że na terenie Polski znajduje się 15.500 tys. ton wyrobów zawierających azbest, w tym 14.900 tys. ton płyt azbestowo-cementowych (przeszło 1 300 milionów m²) oraz 600 tys. ton rur i innych wyrobów a-c.

Płyty takie, gdy są w dobrym stanie technicznym i nie są poddawane działaniom mechanicznym (np. nie są łamane lub poddane jakiegokolwiek obróbce mechanicznej, a zwłaszcza gdy ich powierzchnia nie jest ścierana) nie stanowią zagrożenia zdrowia.

Groźna jest emisja włókien azbestowych do otoczenia, kiedy następuje uwalnianie się włókien azbestowych do powietrza i zachodzi niebezpieczeństwo ich wdychania. Emisja może wystąpić podczas eksploatacji płyt azbestowo-cementowych w złym stanie technicznym (np. popękanych) i podczas usuwania płyt azbestowo-cementowych z budynków bez odpowiednich zabezpieczeń.

Szkodliwość azbestu jest podnoszona w wielu aktach prawnych. **Azbest został zaliczony do substancji rakotwórczych** oraz szczególnie niebezpiecznych (na równi z PCB). **Odpady zawierające azbest są odpadami niebezpiecznymi.**

Groźne dla zdrowia są włókna respirabilne, wystarczająco drobne by przeniknąć głęboko do płuc. Lecz nie wszystkie najdrobniejsze włókna są owymi groźnymi włóknami respirabilnymi. Za włókna respirabilne, zgodnie z ich definicją uznajemy włókna dłuższe niż 5 µm, o średnicy mniejszej niż 3 µm i jednocześnie takie, których stosunek długości do średnicy jest większy od trzech.

Tak więc azbest stanowi zagrożenie dla naszego zdrowia a nawet życia. Jednocześnie należy podkreślić, że właściwe postępowanie skutecznie minimalizuje to ryzyko do poziomu, kiedy można powiedzieć, że praktycznie zagrożenie zdrowia zostaje wyeliminowane.

W Polsce zasady postępowania z odpadami zawierającymi azbest regulują przepisy takie jak m.in. ustawa o zakazie stosowania azbestu, ustawa Prawo ochrony środowiska, ustawa o odpadach oraz związane z nimi rozporządzenia wykonawcze. Ustawa o zakazie stosowania produktów zawierających azbest zakazuje stosowania wyrobów zawierających azbest od 22 grudnia 2004 roku. Problem najważniejszy – sukcesywnego usuwania zużytych wyrobów zawierających azbest – nadal jednak pozostaje nierozwiązany. Zdrowie wielu ludzi nadal zagrożone jest poprzez użytkowanie azbestowych urządzeń.

Rząd polski opracował i przyjął w 2002 roku „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski”, którego głównym celem jest – między innymi – oczyszczenie terytorium Polski z azbestu. Program ten zakłada usunięcie azbestu lub jego zneutralizowanie w ciągu 30 lat.

Program ten nakłada na gminy następujące zadania:

1. Uwzględnienie usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest w gminnych planach gospodarki odpadami.
2. Przygotowywanie wykazów obiektów zawierających azbest oraz rejonów występującego narażenia na ekspozycję azbestu.
3. Współpracę z lokalnymi mediami celem rozpowszechniania informacji dotyczących zagrożeń powodowanych przez azbest oraz wyroby z azbestem.
4. Przygotowywanie rocznych sprawozdań finansowych z realizacji zadań „Programu...”

Gmina Piecki do realizacji powyższych zadań przystąpiła w roku 2004 poprzez ankietyzację i zebranie danych do opracowania, przyjęcia i realizacji w określonym czasie Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest na terenie gminy.

2. Cel i zadania programu

Podstawowym celem „**Programu**” jest usunięcie azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Piecki, co spowoduje wyeliminowanie szkodliwego wpływu i niebezpiecznych dla zdrowia skutków jego działania. Osiągając ten cel Gmina wypełni zobowiązanie, jakie Polska złożyła Unii Europejskiej, deklarując oczyszczenie terenu naszego państwa z azbestu i wyrobów zawierających azbest do końca 2032 roku.

Gmina Piecki zakłada usunięcie azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu przez nią administrowanego do końca 2032 roku.

Stosowanie przez kolejne lata wyrobów azbestowych w budownictwie wpłynęło na jego nagromadzenie się w gospodarstwach i obiektach budowlanych. Obecnie wyeliminowanie wyrobów azbestowych jest procesem kosztownym i wieloletnim. Wynika to z przepisów i procedury postępowania z odpadami niebezpiecznymi, jakim jest azbest. Program wskazuje na właściwy przebieg tych prac, wielkości finansowe przedsięwzięcia, a także uwzględnia sytuację finansową mieszkańców i ich obawy w zakresie gospodarowania azbestem. Harmonogram zawiera nie tylko wskazanie na ilość i cenę, ale także działania edukacyjne i monitorujące, ponieważ na sprawne przeprowadzenie Programu ma wpływ wiedza i znajomość procedur posiadaczy wyrobów azbestowych (np. realizacja usuwania azbestu przy okazji remontów dachu, bieżących napraw, itp.)

Zadania Programu

Program zakłada realizację następujących zadań:

1. Inwentaryzacja i utworzenie bazy danych o lokalizacji istniejących wyrobów zawierających azbest.
2. Edukacja mieszkańców w zakresie szkodliwości azbestu, obowiązków dotyczących postępowania z wyrobami zawierającymi azbest oraz sposobów bezpiecznego ich usuwania oraz unieszkodliwiania.
3. Mobilizowanie właścicieli budynków do usunięcia wyrobów

- zawierających azbest poprzez system pomocy edukacyjnej i finansowej.
4. Mobilizowanie właścicieli obiektów przemysłowych do usunięcia wyrobów zawierających azbest.
 5. Podjęcie działań w kierunku pozyskania funduszy ze źródeł zewnętrznych na realizację Programu.
 6. Udzielanie pomocy finansowej osobom fizycznym, wspólnotom mieszkaniowym i innym właścicielom zasobów mieszkaniowych w usuwaniu odpadów zawierających azbest.
 7. Przeznaczenie części środków finansowych z budżetu Gminy na realizację Programu (np. z Gminnego Funduszu Ochrony Środowiska).
 8. Usunięcie wyrobów zawierających azbest z obiektów oświatowych, użyteczności publicznej i innych będących własnością Gminy.
 9. Eliminacja możliwości powstawania „dzikich” wysypisk z odpadami zawierającymi azbest.
 10. Oczyszczenie terenów miejskich i innych terenów publicznych z odpadów azbestowych (np. dzikie wysypiska).
 11. Bieżący monitoring realizacji Programu i okresowe raportowanie jego realizacji władzom samorządowym oraz mieszkańcom.
 12. Okresowa weryfikacja i aktualizacja Programu.

Przed przystąpieniem do realizacji programu oszacowano ilość wyrobów zawierających azbest znajdujących się na terenie Gminy Piecki. Opracowanie wstępnej bazy wyrobów azbestowych będzie doskonałym odniesieniem dla działań monitoringowych realizowanych w ramach Programu. Oczywiście należy mieć świadomość, że stopień zagrożenia azbestem postępuje wraz z okresem jego użytkowania. W gminnej polityce usuwania azbestu należałoby uwzględnić następujące sytuacje:

- unieszkodliwienie wyrobów azbestowych, gdy ich stan techniczny nie pozwala na dalsze użytkowanie,
- ograniczanie uciążliwości wyrobów azbestowych w dalszym ciągu użytkowanych.

Tempo usuwania azbestu w gminie zależy od rozwiązania dwóch podstawowych problemów:

- stopnia upowszechnienia celowości eliminacji azbestu szczególnie w środowisku wiejskim, które jest głównym użytkownikiem azbestowych pokryć dachowych,
- wprowadzenia motywacyjnej polityki finansowej.

3. Ogólna charakterystyka azbestu oraz wpływ azbestu na zdrowie człowieka

3.1. Charakterystyka azbestu

Do azbestów należą minerały o budowie włóknistej oraz udowodnionym działaniu kancerogennym.

Azbest jest handlową nazwą, odnoszącą się do włóknistych materiałów nieorganicznych – minerałów o unikalnych właściwościach chemicznych i fizycznych.

Odporność azbestu na działanie wysokich temperatur (temperatura rozkładu i topnienia ok. 1500 °C) jest jedną z najważniejszych zalet, dzięki którym znalazł on szerokie zastosowanie jako surowiec niepalny w różnego rodzaju wyrobach. Właściwości termoizolacyjne i dźwiękochłonne, wytrzymałość na rozciąganie, elastyczność, a także odporność niektórych odmian azbestu na działanie kwasów, alkaliów i wody morskiej czynią zeń surowiec o szerokim zastosowaniu w ponad tysiącu opisanych technologii. 60-80% azbestu zużywane jest do produkcji wyrobów azbestowo-cementowych.

Azbesty, niezależnie od różnic chemicznych i wynikających z budowy krystalicznej, są minerałami naturalnie występującymi w przyrodzie. Ich występowanie jest dość powszechne, ale tylko w niewielu miejscach kuli ziemskiej azbest był i niekiedy jeszcze jest, eksploatowany na skalę przemysłową.

Powszechnie wiadomo, że azbesty są minerałami metamorficznymi, które tworzą włókniste odmiany amfiboli i serpentynów. Większość z nich powstała w skałach pochodzenia magmowego, głównie ultra-zasadowych, takich jak: perydotyt, dunit, piroksenit. Najczęściej azbest tworzy wypełnienia szczelin w tych skałach w postaci bardzo cienkich, włóknistych monokryształów, których długość dochodzi niekiedy do kilkudziesięciu centymetrów.

Azbest wykorzystywany był na szeroką skalę przez ostatnie sto lat, w gospodarce światowej i krajowej.

W Polsce azbest najczęściej wykorzystywano do produkcji:

- pokryć dachów: eternit falisty i płaski,
- płyt elewacyjnych i balkonowych,
- rur do wykonywania instalacji wodociągowych, kanalizacyjnych i centralnego ogrzewania,
- sprzęgieł i hamulców do wind,
- różnych typów izolacji cieplnej, bojlerów, kotłów, wymienników ciepła, przewodów centralnego ogrzewania,
- ognioodpornych kocy azbestowych.

Rys. Włókna azbestu

Rys. Azbest

3.2. Budowa azbestu

Pod względem chemicznym, azbest to uwodnione krzemiany lub glinokrzemiany, głównie magnezu i żelaza. Azbest może współwystępować z innymi minerałami, takimi jak: mika, talk, kalcyt, dolomit, magnezyt. Azbest często zawiera domieszki pierwiastków śladowych, takich jak: Ni, Cr, V itd. Barwa azbestu zależy od zawartego w nim żelaza.

Włókna azbestu należą do najcieńszych naturalnych włókien występujących w przyrodzie. Obserwowane makroskopowo włókna są wiązkami zbudowanymi z dużej liczby włókien elementarnych,

dochodzącej nawet do kilkudziesięciu tysięcy. W tych wiązках pojedyncze kryształy włókna azbestu są w różnym stopniu ze sobą zespolone i splecione. Główną przyczyną aktywności kancerogennej azbestu jest wydłużony kształt jego cząstek, a więc kształt typu włókno. Krytyczne wymiary włókien respirabilnych azbestu to włókna o długości $L > 5 \mu\text{m}$, średnicy $d < 3 \mu\text{m}$ i stosunku długości do średnicy włókien $L/d : 3:1$.

3.3. Rodzaje azbestu

Pod względem mineralogicznym rozróżnia się dwie grupy azbestów:

- serpentynowe,
- amfibolowe.

Do azbestów serpentynowych należy w zasadzie tylko jedna odmiana azbestu – azbest chryzotylowy. Wśród azbestów amfibolowych przemysłowe znaczenie mają dwie odmiany: azbest amosytowy i krokidolitowy. Istnieją jeszcze inne odmiany azbestu amfibolowego, np. antofyllit, tremolit i aktynolit, które nie posiadają znaczenia przemysłowego.

Azbesty serpentynowe – Chryzotyl

Jest to azbest biały, jedwabisty, mający największe zastosowanie w przemyśle. Jest wydobywany w największych ilościach, stanowiąc ponad 90% wydobycia wszystkich rodzajów azbestu.

Azbest chryzotylowy jest wytrzymały, elastyczny, ognioodporny, źle przewodzi ciepło, elektryczność i dźwięk, jest odporny na alkalia, ale rozkłada się w kwasie solnym.

Charakteryzuje się wysoką wytrzymałością mechaniczną. Niektóre rodzaje azbestów chryzotylowych są znakomitymi środkami filtracyjnymi,

posiadającymi w wysokim stopniu zdolność wchłaniania, wynikającą z dużej powierzchni wewnętrznej, tj. stosunku powierzchni włókien do ich wagi. Powyższa właściwość ułatwia również wiązanie się azbestu chryzotylowego z cementem, co zostało wykorzystane w produkcji wyrobów azbestowo-cementowych (np. płyty eternitowe, rury itp.) bardzo wysokiej jakości.

Zaletą azbestu chryzotylowego jest także jego niski współczynnik tarcia, co przy jednoczesnej odporności na temperaturę sprawia, że azbest ten jest cennym surowcem do produkcji wyrobów materiałów ciernych, np. okładziny sprzęgieł i hamulców.

Azbesty amfibolowe:

Zasadniczą cechą stanowiącą o dużym znaczeniu gospodarczym azbestów amfibolowych jest odporność na kwasy. Z tych względów są one powszechnie stosowane jako materiały filtracyjne roztworów zawierających mocne kwasy nieorganiczne. Również produkcja uszczelnień przeznaczonych do pracy w środowiskach mocnych kwasów opiera się na azbestach tej grupy. Pojedyncze włókna azbestów amfibolowych są prawie dwa razy grubsze niż włókna azbestu chryzotylowego i to jest właśnie przyczyną mniejszej ich giętkości. Długość włókien dochodzi średnio do 50 μm , niektóre odmiany, jak np. amosyt, posiadają włókna o wiele dłuższe.

Do azbestów o właściwościach kwasoodpornych zaliczane są następujące odmiany: amosyt, krokidolit, antofyllit, tremolit oraz aktynolit. Z tych odmian w przemyśle mają znaczenie tylko amosyt i krokidolit, jako mechanicznie najbardziej wytrzymałe.

3.4. Ogólne zastosowanie azbestu w Polsce

Azbest stosowany był w produkcji wielu wyrobów przemysłowych, lecz przede wszystkim (co najmniej około 80% zużycia azbestu) do produkcji wyrobów budowlanych, szczególnie płyt dachowych

i elewacyjnych, a w mniejszych ilościach do produkcji rur, rozmaitych kształtek do kanałów wentylacyjnych, instalacyjnych i innych.

Tak więc azbest stosowano w produkcji następujących grup wyrobów:

- wyroby azbestowo-cementowe – pokrycia dachowe, rury ciśnieniowe, rury i prostokątne profile kanałów wentylacyjnych, płyty i kształtki w wymiennikach ciepła, płyty elewacyjne,
- masy torkretowe i tzw. miękkie izolacje ognioochronne,
- wyroby tekstylne z azbestu – sznury i maty,
- specjalne uszczelki przemysłowe, wyłożenia antywibracyjne,
- materiały i wykładziny cierne – sprzęgła i hamulce (obecnie występują w starszych dźwigach i windach , niekiedy w sprzęgłach napędów przemysłowych),
- masy ogniotrwałe,
- filtry przemysłowe,
- izolacja cieplna.

W poszczególnych wyrobach zawierających azbest jego udział jest różny. I tak:

- ◆ płyty dachowe w budownictwie (eternit) zawierają 10-15%,
- ◆ osłony ścian, ciągów wentylacyjnych, okładziny i elementy grzejne 12-15%,
- ◆ izolacje ognioodporne, elektryczne i akustyczne 12-100%,
- ◆ elementy cierne do hamulców i sprzęgieł 15-75 %,
- ◆ uszczelnienia i szczeliwa 4,5-85%.

Azbest był stosowany w budownictwie wszędzie tam, gdzie potrzebna była podwyższona odporność ogniowa i zabezpieczenia ognioochronne elementów narażonych lub potencjalnie narażonych na wysoką temperaturę (przeciwpożarowe klapy, ciągi telekomunikacyjne, tablice rozdzielcze elektryczne, węzły ciepłownicze, obudowa klatki schodowej, przejścia kabli elektrycznych, przewodów ciepłowniczych i wentylacyjnych między stropami, zabezpieczenia elementów stropowych i ściennych strychów, piwnic, dróg ewakuacyjnych, konstrukcji stalowych). Azbest stosowano także w tkaninach wygłuszających hałas.

Stosowano go również w elektrociepłowniach, w obmurzach kotłów (jako izolacje termiczne w formie sznurów i tektur na uszczelnieniach dylatacji podgrzewaczy powietrza), a także w uszczelnieniach urządzeń poddanych wysokiej temperaturze, w zaworach, wymiennikach ciepła, w izolacjach tras ciepłowniczych (jako płaszcze azbestowo-cementowe lub azbestowo-gipsowe). Wyroby zawierające azbest umiejscowione są w kominach o dużej wysokości, chłodniach kominowych, także chłodniach wentylacyjnych, rurach zraszających parę, zraszalnikach itp.

Ponadto miał on zastosowanie w termoizolacji i izolacji elektrycznych urządzeń grzewczych w tramwajach, wagonach, metrze (maty azbestowe w grzejnikach i tablicach rozdzielni elektrycznych), w termoizolacji silników pojazdów mechanicznych, w elementach kolektorów wydechowych oraz elementach ciernych – sprzęgłach i hamulcach.

Powszechnie stosuje się azbest w kolejnictwie, w przemyśle lotniczym i stoczniowym, np. w statkach, szczególnie w miejscach narażonych na ogień, wymagających zwiększonej odporności na wysoka temperaturę.

Z azbestu wykonuje się przepony stosowane w elektrolitycznej produkcji chloru. Ponadto azbest wykorzystywany jest w hutach szkła (np. w wałach ciągnących).

W latach 80-tych zużywano w Polsce około 100 000 ton azbestu rocznie. **Od roku 1999 obowiązuje w Polsce zakaz stosowania azbestu.**

Obecnie zamiast azbestu stosuje się inne materiały o strukturze włóknistej. Materiałem zastępczym są często: włókna szklane, węglowe, wata bazaltowa lub tzw. włókna mineralne nienaturalnego pochodzenia, zwykle z tworzyw sztucznych. Niestety brak pełnej znajomości mechanizmu szkodliwego działania azbestu powoduje, że nie wiadomo czy nowe materiały nie mają także jego szkodliwych właściwości.

Klasyfikację wyrobów zawierających azbest przeprowadza się na podstawie trzech kryteriów: zawartość azbestu, stosowane spoiwo oraz gęstość objętościowa wyrobu.

Wyroby zawierające azbest dzielimy na dwie klasy:

- **Klasa I** – wyroby o gęstości objętościowej mniejszej od 1000 kg/m^3 definiowane jako „miękkie”, zawierające powyżej 20% (do 100%) azbestu. Są podatne na uszkodzenia mechaniczne, przez co uwalniają duże ilości włókien azbestowych do otoczenia. Głównie stosowane były w wyrobach tekstylnych w celach ochronnych oraz jako koce gaśnicze, szczeliwa plecione, tektury uszczelkowe m.in. w sprzęcie AGD, płytki podłogowe PCW oraz materiały i wykładziny cierne.
- **Klasa II** – obejmuje wyroby o gęstości objętościowej powyżej 1000 kg/m^3 definiowane jako „twarde”. Azbestu zawierają poniżej 20%. Włókna są ze sobą mocno związane, więc w przypadku mechanicznego uszkodzenia emisja azbestu do otoczenia jest niewielka. Zagrożenie dla środowiska i zdrowia ludzi stwarza obróbka tych wyrobów (cięcie, wiercenie otworów) oraz rozbijanie w wyniku zrzucania z wysokości w trakcie prac remontowych. Najczęściej w Polsce stosowanymi wyrobami z tej klasy są płyty azbestowo-cementowe faliste i płyty azbestowo-cementowe typ „karo” stosowane jako pokrycia dachowe oraz płyty płaskie wykorzystywane jako elewacje w budownictwie wielokondygnacyjnym. W mniejszych ilościach produkowane i stosowane były rury azbestowo-cementowe służące do wykonywania instalacji wodociągowych i kanalizacyjnych oraz w budownictwie jako przewody kominowe i zsypowe.

3.5. Oddziaływanie azbestu na organizm ludzki i skutki zdrowotne

Chorobotwórcze działanie azbestu jest wynikiem wdychania włókien zawieszonych w powietrzu. Azbest może być także obecny w wodzie, napojach i pokarmach, skąd przenika do organizmu człowieka. Jednak obecnie nie ma dowodów świadczących o tym, że azbest dostający się do organizmu drogą pokarmową jest szkodliwy dla zdrowia.

Naturalne źródła emisji włókien azbestowych w praktyce mają mniejsze znaczenie niż źródła związane z działalnością człowieka. Obecnie

po zaprzestaniu produkcji wyrobów zawierających azbest tymi źródłami są:

- niewłaściwie składowane odpady azbestowe, w tym tzw. dzikie wysypiska,
- użytkowanie wyrobów azbestowych, co w konsekwencji prowadzi do zanieczyszczenia powietrza pyłem azbestowym w wyniku: korozji i mechanicznych uszkodzeń płyt azbestowo-cementowych, ścierania tarcz sprzęgłowych i hamulcowych,
- niewłaściwe usuwanie z dachów i elewacji wyrobów zawierających azbest,
- urządzenia grzewcze, wentylacyjne, klimatyzacyjne i izolacje zawierające azbest. Są to źródła występujące wewnątrz pomieszczeń.

Wyroby azbestowe będące w dobrym stanie technicznym oraz odpowiednio zabezpieczone nie stanowią istotnego zagrożenia dla zdrowia ludzkiego. Zagrożenie pojawia się wówczas, gdy zaistnieją warunki stwarzające możliwości uwalniania się włókien azbestowych do otoczenia. Do sytuacji takich dochodzi najczęściej w wyniku poddawania elementów azbestowych obróbce mechanicznej, jak również wskutek naruszania struktury wyrobu spowodowanej naturalnym starzeniem się materiału oraz pod wpływem oddziaływania czynników atmosferycznych. Procesy te powodują uwalnianie się włókien do powietrza i możliwość wdychania ich do płuc. Ich szkodliwe działanie może ujawnić się dopiero po wielu latach w postaci różnych schorzeń.

Biologiczna agresywność pyłu azbestu jest związana ze stopniem penetracji i ilością włókien w dolnej części układu oddechowego. Proces ten zależy od fizycznych i aerodynamicznych cech włókien. Szczególne znaczenie ma średnica poszczególnych włókien, długość odgrywa mniejszą rolę. Włókna cienkie o średnicy poniżej 3 μm przenoszone są łatwiej i odkładają się w końcowych odcinkach dróg oddechowych, podczas, gdy włókna grube, o średnicy powyżej 5 μm , zatrzymują się w górnej części układu oddechowego. Skręcone włókna chryzotyłu o dużej średnicy mają tendencje

do zatrzymywania się wyżej niż igłowate włókna azbestów amfibolowych, z łatwością przenikające do obrzeży płuca.

Największe zagrożenie dla organizmu ludzkiego stanowią włókna respirabilne, tj. takie, które z powietrzem dostają się do pęcherzyków płucnych, skąd mogą penetrować tkankę płucną. Średnica włókien respirabilnych jest mniejsza od 3 μm . Włókna respirabilne o długości poniżej 5 μm , poza częściowym wydalaniem, pochłaniane są przez makrofagi, co jest jedną z dróg biologicznego mechanizmu oczyszczania układu oddechowego z włókien. Włókna o długości powyżej 5 μm są zatrzymywane, przy czym najbardziej szkodliwa jest retencja w układzie oddechowym włókien o długości ok. 20 μm .

Pojawianie się patologii będących następstwem ekspozycji na pył azbestu jest zależne od rodzaju ekspozycji. W narażeniu na pył azbestu wyróżnia się ekspozycję zawodową, parazawodową i środowiskową. Różnią się one w sposób istotny wielkością stężeń włókien, ich rozmiarami, długością trwania narażenia, a co za tym idzie skutkami dla zdrowia i wielkością ryzyka wystąpienia określonych nowotworów złośliwych.

Narażenie zawodowe na pył azbestu może być przyczyną następujących chorób: **pylicy azbestowej (azbestozy), łagodnych zmian opłucnowych, raka płuca i międzybłoniaków.**

W ekspozycji parazawodowej i środowiskowej na pył azbestu praktycznie głównym skutkiem, który należy brać pod uwagę jest **międzybłoniak opłucnej**. W zależności od poziomu ekspozycji może być również obserwowany wzrost **ryzyka raka płuca**.

Azbest jest zaliczany do dziesięciu najgroźniejszych substancji zanieczyszczających na ziemi. W związku z tym, znajduje się w wykazie opracowanym przez Ministerstwo Zdrowia i Opieki Społecznej, jako niebezpieczna substancja chemiczna o udowodnionym działaniu rakotwórczym dla człowieka.

4. Stan prawny

4.1. Dokumenty Strategiczne

Ochrona Środowiska

Polityka Polski w zakresie ochrony środowiska oparta jest zarówno na wieloletnich doświadczeniach krajowych oraz na ogólnych zasadach, powszechnie uznawanych przez społeczność międzynarodową.

Podstawą kształtowania polskiej polityki w dziedzinie ochrony środowiska jest Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej uchwalona przez Zgromadzenie Narodowe w dniu 2 kwietnia 1997 roku i przyjęta w ogólnonarodowym referendum konstytucyjnym (Konstytucja RP została opublikowana w Dz. U. Nr 78, poz. 483), w szczególności:

art. 5, który stanowi, że: „Rzeczpospolita Polska strzeże niepodległości i nienaruszalności swojego terytorium, zapewnia wolności i prawa człowieka i obywatela oraz bezpieczeństwo obywateli, strzeże dziedzictwa narodowego oraz zapewnia ochronę środowiska, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju”

art. 74, który stanowi, że: „Władze publiczne prowadzą politykę zapewniającą bezpieczeństwo ekologiczne obywateli, Ochrona środowiska jest obowiązkiem władz publicznych. Każdy ma prawa do informacji o stanie i ochronie środowiska. Władze publiczne wspierają działania obywateli na rzecz ochrony i poprawy stanu środowiska”.

Przez ochronę środowiska, zgodnie z ustawą – Prawo ochrony środowiska, rozumie się podjęcie lub zaniechanie działań, umożliwiające zachowanie lub przywracanie równowagi przyrodniczej; ochrona ta polega w szczególności na:

- a) racjonalnym kształtowaniu środowiska i gospodarowaniu zasobami środowiska

zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju,

- b) przeciwdziałaniu zanieczyszczeniom,

- c) przywracaniu elementów przyrodniczych do stanu właściwego,

przy czym, przez zrównoważony rozwój rozumie się taki rozwój społeczno-gospodarczy, w którym następuje proces integrowania działań politycznych, gospodarczych i społecznych, z zachowaniem równowagi przyrodniczej oraz trwałości podstawowych procesów przyrodniczych, w celu zagwarantowania możliwości zaspokajania podstawowych potrzeb poszczególnych społeczności lub obywateli zarówno współczesnego pokolenia, jak i przyszłych pokoleń.

Ochrona zasobów środowiska jest realizowana w szczególności poprzez:

- określenie standardów jakości środowiska oraz kontrolę ich osiągnięcia, a także podejmowanie działań służących do ich nie przekraczania lub przywracania,
- ograniczanie emisji.

Prawo ochrony środowiska definiuje azbest jako substancję stwarzającą szczególne zagrożenie dla środowiska art. 160. Substancje stwarzające szczególne zagrożenie dla środowiska powinny być wykorzystywane, przemieszczane i eliminowane przy zachowaniu szczególnych środków ostrożności.

Gospodarka Odpadami

Krajowy plan gospodarki odpadami 2010 – KPGO-2010

Krajowy plan gospodarki odpadami uchwalony przez Radę Ministrów Uchwałą Nr 233 z dnia 29 grudnia 2006 r. (M.P. Nr 90, poz. 946) w zakresie gospodarowania odpadami zawierającymi azbest zaleca jedynie podjęcie następujących działań:

- monitoring prawidłowego postępowania z odpadami zawierającymi azbest szczególnie obejmującego indywidualnych posiadaczy i firm zajmujących się demontażem,
- modernizację i/lub budowę składowisk odpadów azbestowych.

Znacznie więcej uwagi poświęcał azbestowi poprzedzający go Krajowy plan gospodarki odpadami przyjęty 29 października 2002 r. Identyfikował on zamierzenia mające na celu poprawę sytuacji w środowisku, związanej z zagrożeniem odpadami. Zakładał, że pozostawienie obecnego stanu

w rzeczy samej jest zagrożeniem. Składowanie, jeśli zachodzi zgodnie z wymogami, określonymi normami prawnymi i technicznymi jest rozwiązaniem lepszym niż pozostawienie odpadów w ich obecnym miejscu.

Zgodnie z polskim i unijnym prawodawstwem, przy jego opracowaniu przyjęto następujące zasady postępowania z odpadami:

- zapobieganie powstawaniu odpadów i ich minimalizacja;
- zapewnienie odzysku, głównie recyklingu, odpadów, których powstania w danych warunkach techniczno-ekonomicznych nie da się uniknąć;
- unieszkodliwianie odpadów (poza składowaniem);
- **bezpieczne dla ludzkiego zdrowia i środowiska składowanie odpadów, których nie da się poddać procesom odzysku lub unieszkodliwiania z powodu warunków techniczno-ekonomicznych.**

Zwrócono szczególną uwagę na przeciwdziałanie zagrożeniom związanym z azbestem. Jako cel główny wyznaczono bezpieczne dla zdrowia ludzi usunięcie wyrobów zawierających azbest i zdeponowanie ich na wyznaczonych składowiskach w sposób eliminujący ich negatywne oddziaływanie.

Wyznaczono również zadania mające doprowadzić do realizacji ww. celu, a mianowicie:

1. zadania organizacyjne:

- opracowanie na poziomie wojewódzkim baz informacyjnych zawierających dane dotyczące lokalizacji, ilości i stanu wyrobów zawierających azbest, na podstawie danych uzyskanych z przeglądów realizowanych przez właścicieli lub zarządców obiektów i urządzeń budowlanych na mocy rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 14 sierpnia 1998 r. w sprawie sposobów bezpiecznego użytkowania oraz warunków usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. Nr 138, poz. 895),

- monitoring usuwania oraz prawidłowego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest,
- organizację kampanii reklamowo-propagandowej w zakresie postępowania z odpadami zawierającymi azbest,
- opracowywanie programów usuwania wyrobów zawierających azbest na poziomie wojewódzkim, powiatowym i gminnym,
- nowelizacja przepisów prawnych zgodnie z „programem usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium polski”

2. zadania inwestycyjne:

- usuwanie azbestu jest zadaniem długoterminowym, przewiduje się adaptację istniejących składowisk (wydzielenie osobnej kwatery do deponowania odpadów zawierających azbest na terenie istniejących składowisk odpadów komunalnych) i budowę nowych 40 składowisk, a do końca 2032 r. — 84 składowisk.

W 2002 r. na zlecenie ministerstwa gospodarki został opracowany **„Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski”**.

Program usuwania azbestu został przyjęty przez Radę Ministrów 14 maja 2002 r. Stanowi on element Krajowego Planu Gospodarki Odpadami jak również powinien stanowić element programów ochrony środowiska na szczeblu wojewódzkim, powiatowym i gminnym. Celem programu jest:

- spowodowanie oczyszczenia terytorium Polski z azbestu oraz usunięcie stosowanych od wielu lat wyrobów zawierających azbest,
- wyeliminowanie negatywnych skutków zdrowotnych u mieszkańców Polski spowodowanych azbestem oraz ustalenie koniecznych do tego uwarunkowań,
- spowodowanie sukcesywnej likwidacji oddziaływania azbestu na środowisko i doprowadzenie, w określonym horyzoncie czasowym, do spełnienia wymogów ochrony środowiska,

- stworzenie odpowiednich warunków do wdrożenia przepisów prawnych oraz norm postępowania z wyrobami zawierającymi azbest stosowanych w Unii Europejskiej.

W realizacji „Programu...” zwrócono uwagę na obszary, w których azbest musi być usuwany lub unieszkodliwiany.

W założeniach „Programu..” przyjęto, iż w perspektywie długofalowej, realizacja celów odbywać się będzie również w ramach w pełni skoordynowanych przedsięwzięć zaplanowanych w Narodowym Planie Rozwoju (NPR), który stanowi podstawę finansowego wsparcia z Funduszy Strukturalnych i Funduszu Spójności Unii Europejskiej.

Zarys strategii regionalnej

Strategia Rozwoju Województwa

„Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Województwa Warmińsko-Mazurskiego do 2020 roku” przyjęta uchwałą Nr XXXIV/474/05 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego dnia 31 sierpnia 2005 r. w obszarze „Środowisko przyrodnicze” zakłada, że głównym zadaniem Warmii i Mazur jest **utrzymanie pozycji lidera w czystości środowiska przyrodniczego** poprzez m.in. utworzenie regionalnych systemów gospodarki odpadami.

Wojewódzki Plan Gospodarki Odpadami

„Plan Gospodarki Odpadami dla Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2007-2010” został przyjęty przez Sejmik Województwa Warmińsko-Mazurskiego w dniu 26-06-2007 uchwałą Nr IX/162/07.

W wymienionym dokumencie odpady zawierające azbest potraktowano jako odrębną grupę. Na podstawie zebranych w 2006 roku informacji Wojewoda sporządził zbiorczy rejestr dotyczący ilości wyrobów zawierających azbest w województwie warmińsko-mazurskim, których łączna ilość wynosi 85.095,5 Mg oraz 100.924,5 mb rur azbestowo-cementowych.

Jako podstawową metodę unieszkodliwiania odpadów zawierających azbest wymieniono ich składowanie. Dla realizacji tego celu planowane jest adaptowanie (rozbudowę) istniejącego składowiska odpadów w miejscowości Półwieś, gmina Zalewo, powiat ostródzki. W związku z tym, że funkcjonujące składowisko nie rozwiązuje problemu składowania odpadów azbestowych z terenu województwa, proponowane jest wybudowanie 3 nowych składowisk: w północnej, wschodniej oraz południowej części województwa.

Plan Gospodarki Odpadami dla Powiatu Mrągowskiego

PGO nie wskazuje na potrzebę budowy składowiska odpadów azbestowych. Sugeruje się przygotowanie na terenie składowiska w Polskiej Wsi gm. Mrągowo kwatery do czasowego magazynowania odpadów azbestowych celem zebrania partii wysyłkowej do przekazania specjalistycznym firmom.

Plan Gospodarki Odpadami Gminy Piecki

Plan przewiduje monitoring usuwania oraz prawidłowego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest.

Zgodnie z przyjętą strategią Związku Gmin „Czyste Mazury” założono, że azbest będzie gromadzony na przygotowanych kwaterach na bazie składowiska w Polskiej Wsi.

4.2 Obowiązujące w Polsce akty prawne dotyczące azbestu oraz ochrony przed jego szkodliwością, wraz z krótkim opisem.

4.2.1. Ustawy:

Ustawa z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (tj. Dz. U. z 2004 r. Nr 3, poz. 20 z późn. zm.). Ustawa weszła w życie od 28 września 1997 roku. Zakazuje ona wprowadzania na polski obszar celny azbestu, wyrobów zawierających

azbest, produkcji wyrobów zawierających azbest oraz obrotu azbestem i wyrobami zawierającymi ten surowiec. Zgodnie z ustawą produkcja płyt azbestowo-cementowych została zakończona we wszystkich zakładach do 28 września 1998 r., a z dniem 28 marca 1999 r. nastąpił zakaz obrotu tymi płytami. Wyjątek stanowi tylko azbest i wyroby zawierające azbest dopuszczone do produkcji lub do wprowadzenia na polski obszar celny spośród wyrobów określonych w załączniku nr 1 do ustawy. Wykaz tych wyrobów określa corocznie Minister właściwy do spraw gospodarki w drodze rozporządzenia. Wymieniona ustawa praktycznie zamknęła okres stosowania wyrobów zawierających azbest w Polsce, pozostaje natomiast problem sukcesywnego usuwania zużytych wyrobów w sposób niezagrażający zdrowiu ludzi i zanieczyszczeniu środowiska. Ustawa porządkuje również zagadnienia związane z opieką zdrowotną pracowników, którzy mieli kontakt z azbestem.

Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach (tj. Dz. U. z 2007 r. Nr 39, poz. 251 z późn. zm.). Ustawa określa zasady postępowania z odpadami, w sposób zapewniający ochronę życia i zdrowia ludzi oraz ochronę środowiska zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju, a w szczególności zasady zapobiegania powstawaniu odpadów i ich negatywnego oddziaływania na środowisko, a także odzysku lub unieszkodliwiania odpadów. W ustawie określone są obowiązki wytwórców i posiadaczy odpadów, w tym odpadów niebezpiecznych. Ustawa reguluje całość spraw administracyjnych, związanych z postępowaniem przy zbieraniu, transporcie, odzysku i unieszkodliwianiu, w tym składowaniu odpadów, a także wymagań technicznych i organizacyjnych dotyczących składowisk odpadów. Ustawa wprowadza obowiązek opracowania planów gospodarki odpadami na szczeblu krajowym, wojewódzkim, powiatowym i gminnym.

Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (tj. Dz. U. z 2006 r. Nr 156, poz. 1118 z późn. zm.) Wśród wielu przepisów znajduje się zapis mający zastosowanie w przypadkach występowania azbestu. Art. 30 ust. 3 stanowi: właściwy organ może nałożyć, w drodze decyzji, obowiązek uzyskania pozwolenia na wykonanie określonego obiektu lub robót budowlanych, objętych obowiązkiem zgłoszenia, o którym mowa w ust. 1 tego art. jeżeli ich realizacja może naruszyć ustalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego lub spowodować:

- zagrożenie bezpieczeństwa ludzi lub mienia
- pogorszenie stanu środowiska lub stanu zachowania zabytków,
- pogorszenie warunków zdrowotno-sanitarnych,
- wprowadzenie, utrwalenie bądź zwiększenie ograniczeń lub uciążliwości dla terenów sąsiednich.

Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (tj. Dz. U. z 2006 r. Nr 129, poz. 902 z późn. zm.) Ustawa określa zasady ochrony środowiska oraz warunki korzystania z jego zasobów,

z uwzględnieniem wymagań zrównoważonego rozwoju. Ustawa zawiera szereg istotnych i ważnych postanowień dotyczących m.in.:

- państwowego monitoringu środowiska, jako systemu pomiarów, ocen i prognoz stanu środowiska oraz gromadzenia, przetwarzania i rozpowszechniania informacji o środowisku,
- opracowania prognoz oddziaływania na środowisko, w tym gospodarki odpadami, a także programów wojewódzkich, zmierzających do przestrzegania standardów jakości środowiska,
- ochrony powietrza przed zanieczyszczeniem, sposobu postępowania z substancjami stwarzającymi szczególne zagrożenie dla środowiska,
- kar i odpowiedzialności za nieprzestrzeganie zasad i przepisów dotyczących ochrony środowiska,
- konieczności oznaczenia instalacji lub urządzeń, w których był lub jest wykorzystywany azbest oraz miejsc, w których on się znajduje.

Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. o wprowadzeniu ustawy – Prawo ochrony środowiska, ustawy o odpadach oraz zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 100, poz. 1085, z późn. zm..). Ustawa reguluje tryb postępowania oraz obowiązki podmiotów określanych ustawą. W art. 54 ustawa odnosi się do odpowiednich zapisów ustawy z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest. Ustawa udziela delegacji ministrowi właściwemu do spraw gospodarki, do określenia w drodze rozporządzenia w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw wewnętrznych, ministrem właściwym do spraw transportu oraz ministrem właściwym do spraw środowiska – sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest.

Ustawa z dnia 28 października 2002 r. o przewozie drogowym towarów niebezpiecznych (Dz. U. Nr 199, poz. 1671). Ustawa określa zasady przewozu drogowego towarów niebezpiecznych, wymagania w stosunku do kierowców i innych osób wykonujących czynności związane z tym przewozem oraz organy właściwe do sprawowania nadzoru i kontroli w tych sprawach. Przy przewozach materiałów niebezpiecznych w kraju obowiązują przepisy zawarte w załącznikach A i B do Umowy europejskiej dotyczącej międzynarodowego przewozu drogowego towarów niebezpiecznych (ADR) – *Jednolity tekst Umowy ADR* (Dz. U. Nr 30, poz. 287, z 1999 r.). Przepisy umowy ADR oraz ustawy określają warunki załadunku i wyładunku oraz przewozu odpadów niebezpiecznych na składowisko. Pojazdy powinny być zaopatrzone w świadectwo dopuszczenia pojazdu do przewozu materiałów niebezpiecznych wydane przez upoważnioną stację kontroli pojazdów, zaś kierowcy pojazdów winni być przeszkoleni w zakresie przewozu towarów niebezpiecznych.

4.2.2. Rozporządzenia

Zarządzenie Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 12 marca 1996 r. w sprawie dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia, wydzielonych przez materiały budowlane, urządzenia i elementy wyposażenia w pomieszczeniach przeznaczonych na pobyt ludzi (M.P. Nr 19, poz. 231). Określa jako niedopuszczalny dodatek azbestu w materiałach budowlanych, z terminem obowiązywania od dnia 1 stycznia 1997 r.

Rozporządzenie Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 11 września 1996 r. w sprawie czynników rakotwórczych w środowisku pracy oraz nadzoru nad stanem zdrowia pracowników zawodowo narażonych na czynniki (Dz. U. z 2003 r. Nr 213, poz. 2081). Określa azbest (aktynolit, amozyt, antiofilit, chryzotyl, krokidolit, tremolit) o numerze CAS 1332-21-4 jako czynnik rakotwórczy dla ludzi. Szczegółowo określono również obowiązki pracodawcy w zakresie rejestru czynników rakotwórczych, stosowania środków zapobiegawczych, informowania pracowników o zagrożeniach dla zdrowia, przeszkolenia pracowników oraz obowiązki lekarza sprawującego profilaktyczną opiekę zdrowotną nad pracownikiem.

Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 14 sierpnia 1998 r. w sprawie sposobów bezpiecznego użytkowania oraz warunków usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. 2004 nr 71 poz. 649).

Rozporządzenie nakłada na właścicieli lub zarządców obiektów budowlanych obowiązek dokonania przeglądu technicznego wyrobów zawierających azbest zgodnie z załącznikiem nr 1 do rozporządzenia. Jeden egzemplarz „oceny” należało złożyć do terenowego organu nadzoru budowlanego w terminie do 31 marca 1999 r., co miało na celu dokonanie inwentaryzacji wyrobów wymagających usunięcia w danym rejonie w określonym przedziale czasowym. Wszystkie wyroby posiadające gęstość objętościową mniejszą niż 1000 kg/m^3 oraz zużyte wyroby o gęstości większej niż 1000 kg/m^3 (azbestowo-cementowe) powinny być usunięte na koszt właściciela. W rozporządzeniu określono zasady usuwania tych wyrobów, sposób pakowania i oznakowania powstałych odpadów zawierających azbest do przewiezienia na miejsce składowania. Wykonawca prac polegających na usunięciu wyrobów zawierających azbest z obiektów i urządzeń budowlanych o łącznej powierzchni ponad 500 m^2 obowiązany jest do wykazania braku zanieczyszczenia azbestem miejsc wykonywania robót, przez przedstawienie wyników pomiarów stężeń pyłów azbestu.

Ministerstwo Gospodarki przygotowuje nowelizację tego rozporządzenia.

Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 2 kwietnia 1998 r. w sprawie zasad bezpieczeństwa i higieny pracy przy zabezpieczaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest oraz programu szkolenia w zakresie bezpiecznego

użytkowania takich wyrobów (Dz. U. Nr 45, poz. 280). Określa obowiązki pracodawcy zatrudniającego pracowników przy usuwaniu wyrobów zawierających azbest. Pracodawca obowiązany jest stosować środki ochrony pracowników przed szkodliwym działaniem pyłu zawierającego azbest, a przed przystąpieniem do prac sporządzić ich szczegółowy plan. Pracownicy zatrudnieni przy pracach w kontakcie z azbestem, pracodawcy i osoby kierujące takimi pracami powinni być przeszkoleni w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy zgodnie z programem określonym w załączniku nr 2 do rozporządzenia. Przedmiotowe rozporządzenie jest nowelizowane.

Rozporządzenia Ministra Gospodarki w sprawie dopuszczenia wyrobów zawierających azbest do produkcji lub wprowadzania na polski obszar celny (Dz. U. 2004 nr 10 poz. 83)

Zgodnie z ustawą z 19 czerwca 1997 o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest, Minister właściwy do spraw gospodarki w porozumieniu z Ministrem właściwym do spraw środowiska, określa corocznie, w drodze rozporządzenia, na wniosek producenta lub innego podmiotu wprowadzającego na polski obszar celny wyroby zawierające azbest, wykaz wyrobów dopuszczonych do produkcji lub wprowadzenia na polski obszar celny spośród wyrobów określonych w załączniku nr 1 do ustawy. W załączniku tym znajdują się:

- płyty uszczelniające azbestowo-kauczukowe,
- uszczelki z tych płyt,
- azbest włóknisty,

Są to wyroby, których ze względów technicznych i technologicznych nie można jeszcze w wielu przypadkach zastąpić wyrobami bezazbestowymi. Dotyczy to przede wszystkim wyrobów o specjalnym przeznaczeniu dla potrzeb m.in. przemysłu chemicznego, rafineryjnego i energetyki.

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 27 września 2001 r. w sprawie katalogu odpadów (Dz. U. Nr 112, poz. 1206).

Zamieszcza rodzaje odpadów zawierających azbest na liście odpadów niebezpiecznych w wymienionych niżej grupach i podgrupach z przypisanym kodem klasyfikacyjnym:

- 06 07 01* - odpady azbestowe z elektrolizy
- 06 13 04* - odpady z przetwarzania azbestu
- 10 11 81* - odpady zawierające azbest (z hutnictwa szkła)
- 10 13 09*- odpady zawierające azbest z produkcji elementów cementowo-azbestowych
- 15 01 11*- opakowania z metali zawierające niebezpieczne, porowate elementy wzmocnienia konstrukcyjnego (np. azbest) włącznie z pustymi pojemnikami ciśnieniowymi
- 16 01 11* - okładziny hamulcowe zawierające azbest
- 16 02 12* - zużyte urządzenia zawierające azbest
- 17 06 01* - materiały izolacyjne zawierające azbest

17 06 05* - materiały konstrukcyjne zawierające azbest

UWAGA: * oznacza odpady niebezpieczne

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 11 grudnia 2001 r. w sprawie wzorów dokumentów stosowanych na potrzeby ewidencji odpadów (Dz. U. Nr 152, poz. 1736). Określa wzory dokumentów stosowanych do prowadzenia ilościowej i jakościowej ewidencji odpadów celem zapewnienia kontroli ich przemieszczania. Do prowadzonej ewidencji odpadów obowiązani są posiadacze odpadów, w tym także wytwórcy odpadów. Ewidencje odpadów prowadzi się za pomocą dwóch dokumentów: karty ewidencji odpadów oraz karty przekazania odpadów. Karta przekazania odpadu wypełniana jest w dwóch egzemplarzach przez posiadacza przekazującego odpady na rzecz innego posiadacza odpadów. Posiadacz odpadów, który odpady przejmuje (np. zarządzający składowiskiem odpadów) zobowiązany jest do potwierdzenia na karcie przekazania odpadu fakt przyjęcia odpadu. Karty informacyjne służą do naliczania opłat za umieszczenie w danym roku odpadów na składowisku wnoszonych na rachunek dystrybucyjny urzędu marszałkowskiego właściwego ze względu na miejsce składowania odpadów.

Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 29 listopada 2002 r. w sprawie najwyższych dopuszczalnych stężeń natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy (Dz. U. 2007 nr 161 poz. 1142)

Określa najwyższe dopuszczalne stężenia w środowisku pracy pyłów zawierających azbest:

- pyły zawierające azbest chryzotylowy oraz pyły zawierające azbest chryzotylowy i inne minerały włókniste oraz pyły zawierające inne minerały włókniste, z wyjątkiem krokidolitu
 - pył całkowity – 1,0 mg/m³,
 - włókna respirabilne – 0,2 mg/m³,
- pyły zawierające krokidolit
 - pył całkowity – 0,5 mg/m³,
 - włókna respirabilne – 0,2 mg/m³.

Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 19 grudnia 2002 r. w sprawie zakresu i sposobu stosowania przepisów o przewozie drogowym towarów niebezpiecznych (Dz.U. Nr 236, poz. 1986). Przepisy o przewozie drogowym materiałów niebezpiecznych stosuje się odpowiednio do transportu odpadów niebezpiecznych spełniających określone w tych przepisach kryteria klasyfikacyjne dla zaliczenia ich do jednej z klas towarów niebezpiecznych. Przy przewozach materiałów niebezpiecznych w kraju obowiązują przepisy zawarte w załącznikach A i B do Umowy europejskiej dotyczącej międzynarodowego przewozu drogowego towarów niebezpiecznych (ADR) - *Jednolity tekst Umowy ADR* (Dz. U. Nr 30, poz. 287, z 1999 r.).

Odpady zawierające azbest pochodzące z budowy, remontu i demontażu obiektów budowlanych oraz odpady izolacyjne zawierające azbest zgodnie z ADR zaliczone zostały do klasy 9 – różne materiały i przedmioty niebezpieczne, z czego wynikają określone wymagania przy ich transporcie. Posiadacz odpadów zawierających azbest, który prowadzi działalność w zakresie zbierania lub transportu odpadów, obowiązany jest do uzyskania zezwolenia na prowadzenie tej działalności. Zgodnie z ustawą o odpadach zezwolenie wydaje, w drodze decyzji starosta, właściwy ze względu na miejsce siedziby lub zamieszkania posiadacza odpadów. Transportujący odpady niebezpieczne obowiązany jest do posiadania karty ewidencji odpadu, dokumentu obrotu odpadami niebezpiecznymi i dokumentu przewozowego materiałów niebezpiecznych według wymagań ADR.

Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 20 grudnia 2002 r. w sprawie kursów dokształcających dla kierowców pojazdów przewożących towary niebezpieczne (Dz. U. 2005 nr 187 poz. 1571)

Określa szczegółowe wymagania w stosunku do podmiotów prowadzących kursy dokształcające oraz wzory zezwoleń na ich prowadzenie. Kierowca wyznaczony do przewozu odpadów zawierających azbest obowiązany jest posiadać – poza prawem jazdy – świadectwo ukończenia kursu dokształcającego kierowców pojazdów przewożących materiały niebezpieczne, wydane przez jednostkę upoważnioną przez marszałka województwa.

Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie świadectwa dopuszczenia pojazdu do przewozu niektórych towarów niebezpiecznych (Dz. U. 2005 nr 187 poz. 1572).

Określa szczegółowe warunki i tryb wydawania świadectwa dopuszczenia pojazdów do przewozu towarów niebezpiecznych, jego wzór i sposób wypełnienia.

Obwieszczenie Ministra Środowiska z dnia 20 września 2007r. w sprawie wysokości stawek opłat za korzystanie ze środowiska na rok 2008 (Monitor Polski z 2007r. Nr 68, poz. 754) - ogłasza jednostkowe stawki opłat:

- za gazy lub pyły wprowadzane do powietrza:
- azbest – 308,10 zł/kg (załącznik nr 2 do obwieszczenia).

Jednostkowe stawki opłat za umieszczanie odpadów na składowisku obowiązujące w roku 2008r. są określone w załączniku nr 2 do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 20 grudnia 2005r. w sprawie

opłat za korzystanie ze środowiska (Dz. U. Nr 260, poz. 21176 z późn. zm.):

➤ za umieszczenie odpadów na składowisku:

- 06 07 01* - odpady azbestowe z elektrolizy - 44,79 zł/Mg,
- 06 13 04* - odpady z przetwarzania azbestu - 44,79 zł/Mg,
- 10 13 09* - odpady zawierające azbest z produkcji elementów azbestowo- cementowych - 44,79 zł/Mg,
- 10 11 81* - odpady zawierające azbest - 44,79 zł/Mg,
- 15 01 11* - opakowania z metali zawierające niebezpieczne, porowate elementy wzmocnienia konstrukcyjnego (np. azbest) włącznie z pustymi pojemnikami ciśnieniowymi 44,79 zł/Mg,
- 16 01 11* - okładziny hamulcowe zawierające azbest - 44,79 zł/Mg,
- 16 02 12* - zużyte urządzenia zawierające wolny azbest - 44,79 zł/Mg,
- 17 06 01* - materiały izolacyjne zawierające azbest - 0 zł/Mg,
- 17 06 05* - materiały konstrukcyjne zawierające azbest - 0 zł/Mg.

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2002 r. w sprawie sposobu przedkładania wojewodzie informacji o rodzaju, ilości i miejscach występowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska (Dz. U. Nr 175, poz. 1439). Określa terminy, sposoby przedkładania wojewodzie przez organa władz samorządowych informacji o rodzaju, ilości i miejscu występowania azbestu oraz wyrobów zawierających azbest.

Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 23 czerwca 2003 r. w sprawie informacji dotyczącej bezpieczeństwa i ochrony zdrowia oraz planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia (Dz. U. Nr 120, poz. 1126). Określa zakres i formę informacji dotyczącej bezpieczeństwa i ochrony zdrowia, planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia (zwanego "planem bioz") oraz szczegółowy zakres rodzajów robót budowlanych, stwarzających zagrożenia bezpieczeństwa i zdrowia ludzi (wyroby zawierające azbest).

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 24 września 2002 r. w sprawie określenia rodzaju przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko oraz szczegółowych kryteriów związanych z kwalifikowaniem przedsięwzięć do sporządzenia raportu o oddziaływaniu na środowisko (Dz. U z 2004 r. Nr 257, poz. 2573). Sporządzenia raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko wymaga transport lub unieszkodliwianie azbestu lub produktów zawierających azbest, w ilości nie niższej niż 200 ton rocznie.

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 5 grudnia 2002 r. w sprawie wartości odniesienia dla niektórych substancji w powietrzu (Dz. U z 2003 r. Nr 1, poz. 12). Wartość odniesienia dla

azbestu (włókna na m³) wynosi uśredniona 2350 µg/m³ w ciągu godziny i 250 µg/m³ dla roku kalendarzowego.

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 grudnia 2002 r. w sprawie zakresu, czasu i sposobu oraz warunków prowadzenia monitoringu składowisk odpadów (Dz. U. Nr 220, poz. 1858). Przepisy rozporządzenia nie stosuje się do składowiska odpadów materiałów izolacyjnych oraz konstrukcyjnych zawierających azbest oraz składowiska odpadów obojętnych.

Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 30 października 2002 r. w sprawie rodzajów odpadów, które mogą być składowane w sposób nieselektywny (Dz. U. Nr 191, poz. 1595). W sposób nieselektywny mogą być składowane odpady:
Grupy 17 06 01* - materiały izolacyjne zawierające azbest
Grupy 17 06 05* - materiały konstrukcyjne zawierające azbest
Oznacza to, że odpady obu grup mogą być składowane wspólnie, na tym samym składowisku odpadów niebezpiecznych zawierających azbest. Natomiast nie wolno tych odpadów mieszać i składować z innymi odpadami niebezpiecznymi.

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 marca 2003 r. w sprawie szczegółowych wymagań dotyczących lokalizacji, budowy, eksploatacji i zamknięcia, jakim powinny odpowiadać poszczególne typy składowisk odpadów (Dz. U. Nr 61, poz. 549). Określa m.in. wymagania dotyczące składowania dla odpadów zawierających azbest, wymienionych w katalogu odpadów oznaczonych kodami: 17 06 01* i 17 06.05*.

Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 23 czerwca 2003 r. w sprawie informacji dotyczącej bezpieczeństwa i ochrony zdrowia oraz planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia (Dz. U. Nr 120, poz. 1126) określa zakres rodzajów robót budowlanych, stwarzających zagrożenie bezpieczeństwa lub zdrowia ludzi.

Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 października 2003 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania i przemieszczania azbestu oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których był lub jest wykorzystywany azbest (Dz. U. Nr 192, poz. 1876). Rozporządzenie wprowadza obowiązek inwentaryzacji przez właściciela lub zarządzającego (osobę fizyczną) miejsc, gdzie był lub jest wykorzystywany azbest – oraz składania corocznie stosownych informacji do właściwego wójta, burmistrza lub prezydenta miasta. Osoby prawne składają sprawozdania do wojewody.

Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 roku w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. Nr 71, poz. 649) nakłada na właścicieli lub zarządców obiektów, urządzeń budowlanych, instalacji przemysłowych lub innych miejsc zawierających azbest - obowiązek okresowej kontroli stanu tych wyrobów oraz sporządzenia oceny stanu i możliwości użytkowania wyrobów zawierających azbest zgodnie z załącznikiem nr 1 do rozporządzenia (Ocena stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest). Pierwsza kontrola powinna być przeprowadzona w terminie do 6 miesięcy od dnia wejścia w życie rozporządzenia. W/w podmioty przechowują 1 egz. oceny (łącznie ze stosowną dokumentacją) a 2-gi egz. oceny przekazują właściwemu organowi nadzoru budowlanego, w terminie 30 dni od daty sporządzenia oceny.

Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 1 grudnia 2004 r. w sprawie substancji, preparatów, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym w środowisku pracy (Dz. U. Nr 280, poz. 2771). Rozporządzenie określa m.in. obowiązki pracodawcy przy prowadzeniu prac w kontakcie ze szkodliwymi substancjami (w tym z azbestem).

4.2.3. Programy

Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski – przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 14 maja 2002 r. Określa główne kierunki działania w okresie 30-u lat, potrzebne środki na realizację "Programu...", a także podaje szacunkowe ilości wyrobów zawierających azbest w całym kraju oraz poszczególnych województwach.

5. Procedury dotyczące postępowania z wyrobami i odpadami zawierającymi azbest

Grupa I. Procedury obowiązujące właścicieli i zarządzających obiektami, instalacjami lub urządzeniami zawierającymi azbest lub wyroby zawierające azbest.

Procedura 1. Obowiązki i postępowanie właścicieli oraz zarządców, przy użytkowaniu obiektów i terenów z wyrobami zawierającymi azbest.

Procedura 2. Obowiązki i postępowanie właścicieli i zarządców, przy usuwaniu wyrobów zawierających azbest z obiektów lub terenów.

Grupa II . Procedury obowiązujące wykonawców prac polegających na usuwaniu wyrobów zawierających azbest – wytwórców odpadów niebezpiecznych.

Procedura 3. Postępowanie przy pracach przygotowawczych do usuwania wyrobów zawierających azbest.

Procedura 4. Prace polegające na usuwaniu wyrobów zawierających azbest, wytwarzaniu odpadów niebezpiecznych wraz oczyszczeniem obiektu, terenu, instalacji.

Grupa III. Procedura obowiązująca prowadzących działalność w zakresie transportu odpadów niebezpiecznych zawierających azbest.

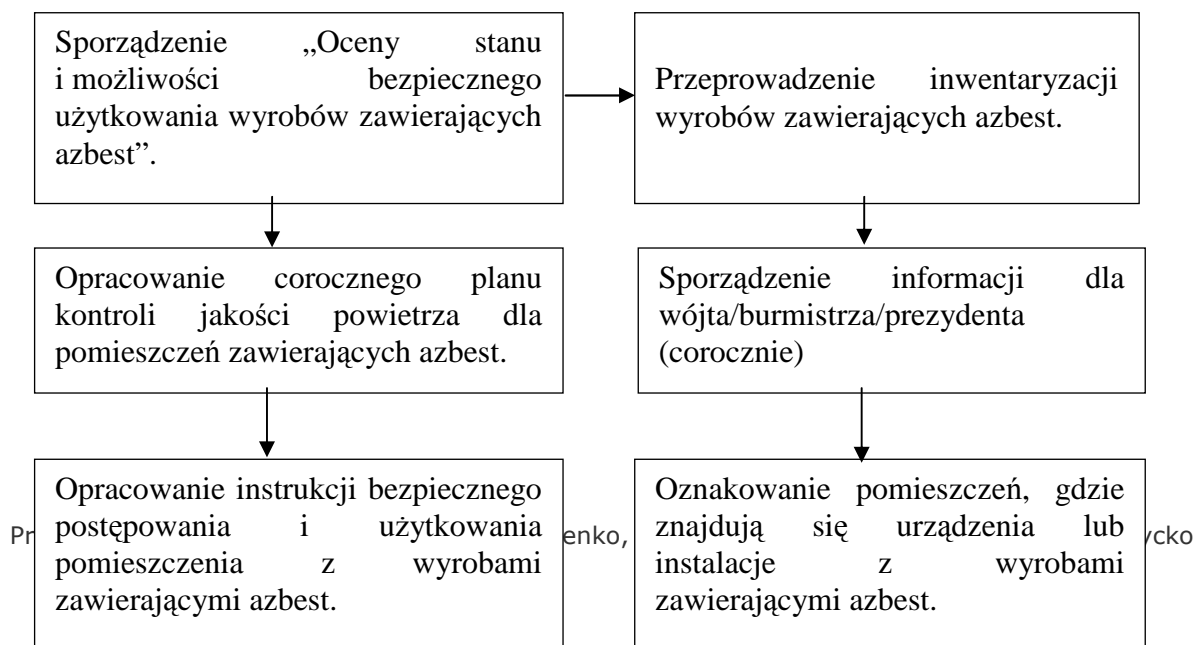
Procedura 5. Przygotowanie i transport odpadów niebezpiecznych zawierających azbest.

Grupa IV. Procedura obowiązująca zarządzających składowiskami odpadów niebezpiecznych zawierających azbest.

Procedura 6. Składowanie odpadów na składowiskach lub wydzielonych kwaterach przeznaczonych do wyłącznego składowania odpadów zawierających azbest.

5.1. P R O C E D U R A 1.

Obowiązki i postępowanie właścicieli oraz zarządców, przy użytkowaniu obiektów i terenów z wyrobami zawierającymi azbest.

35□

Opracowanie instrukcji bezpiecznego postępowania i użytkowania pomieszczenia z wyrobami zawierający azbest.

Oznakowanie pomieszczeń, gdzie znajdują się urządzenia lub instalacje z wyrobami zawierającymi azbest.

Zaznaczenie na planach sytuacyjnych terenu miejsc z wyrobami zawierającymi azbest.

Opis procedury

Cel procedury

Celem procedury jest przedstawienie zakresu obowiązków i zasad postępowania właścicieli i zarządców budynków, budowli, instalacji lub urządzeń oraz terenów gdzie znajduje się azbest lub wyroby zawierające azbest. Procedura dotyczy bezpiecznego ich użytkowania.

Zakres procedury

Zakres procedury obejmuje cały okres, w którym budynek, budowla, instalacja lub urządzenie przemysłowe oraz teren, niezależnie od ich wielkości lub stanu, charakteryzuje się tym, że znajdują się tam wyroby zawierające azbest.

Opis szczegółowy

Właściciel lub zarządca budynku, budowli, instalacji lub urządzenia technicznego oraz terenu, gdzie znajdują się wyroby zawierające azbest, ma obowiązek sporządzenia - w 2 egzemplarzach „Oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest” (załącznik 1). Właściciele lub zarządcy, którzy spełnili ten obowiązek wcześniej – sporządzają następne „Oceny...” w terminach wynikających z warunków poprzedniej „Oceny...” tzn.:

- po 5-u latach, jeżeli wyroby zawierające azbest są w dobrym stanie technicznym i nieuszkodzone,
- po roku, jeżeli przy poprzedniej „Ocenie...” ujawnione zostały drobne (do 3% powierzchni wyrobów) uszkodzenia.

Wyroby, które posiadały lub posiadają duże i widoczne uszkodzenia – powinny zostać bezzwłocznie usunięte.

Jeden egzemplarz „Oceny...” właściciel lub zarządca zobowiązany jest złożyć właściwemu terenowo organowi architektoniczno-budowlanemu lub powiatowemu inspektorowi nadzoru budowlanego – w terminie do 30-u dni od dnia jej sporządzenia. Drugi egzemplarz zachowuje przy dokumentacji budynku, budowli, instalacji lub urządzenia przemysłowego oraz terenu – do czasu sporządzenia następnej „Oceny..”.

Właściciel lub zarządca obowiązany jest do przeprowadzenia inwentaryzacji (spisu z natury) wyrobów zawierających azbest. Wyniki inwentaryzacji powinny służyć do sporządzenia informacji dla wójta,

burmistrza lub prezydenta miasta – właściwego dla miejsca znajdowania się budynku, budowli, instalacji lub urządzenia oraz terenu z wyrobami zawierającymi azbest. Wzory informacji według załączników:

Załącznika nr 2 – Informacja o wyrobach zawierających azbest i miejscu ich wykorzystywania.

Załącznika nr 3 – Informacja o wyrobach zawierających azbest, których wykorzystywanie zostało zakończone.

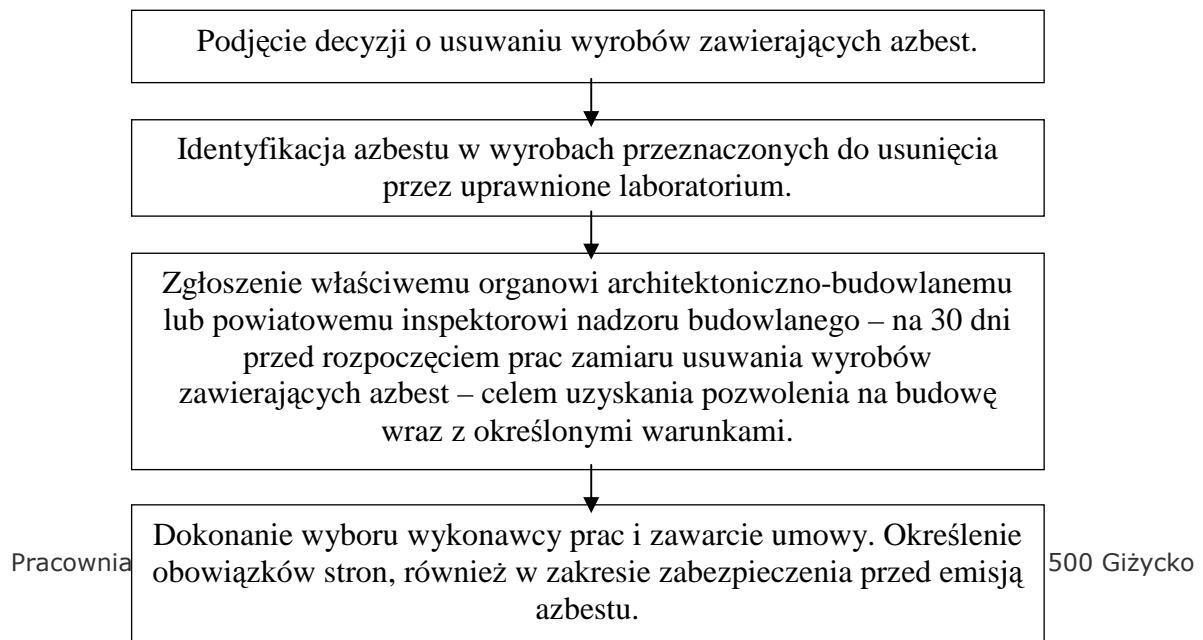
Informacje przedkłada się corocznie, celem wykazania ewentualnych zmian w ilości posiadanych wyrobów zawierających azbest – co pozwoli na ocenę zagrożenia dla ludzi i środowiska w danym rejonie. Właściciel lub zarządca budynku, budowli, instalacji lub urządzenia oraz terenu, gdzie występują wyroby zawierające azbest, ma ponadto obowiązki:

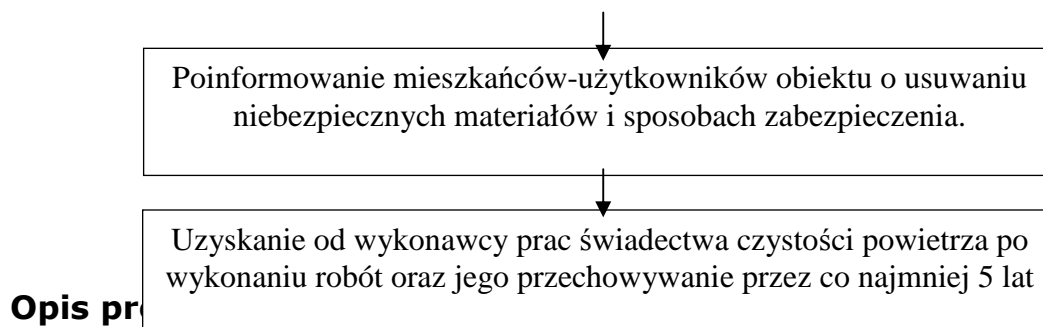
- oznakowania pomieszczeń, gdzie znajdują się urządzenia lub instalacje z wyrobami zawierającymi azbest – odpowiednim znakiem ostrzegawczym dla azbestu (zał. nr 4),
- opracowania i wywieszenia na widocznym miejscu instrukcji bezpiecznego postępowania i użytkowania pomieszczenia z wyrobami zawierającymi azbest,
- zaznaczenia na planie sytuacyjnym terenu miejsc z wyrobami zawierającymi azbest.

Ponadto, jeżeli w budynku, budowli, instalacji lub urządzeniu oraz na terenie znajdują się wyroby zawierające azbest o gęstości objętościowej mniejszej niż 1000 kg/m^3 (tzw. „miękkie”), lub jeżeli wyroby zawierają azbest krokidolit, a także jeżeli te wyroby znajdują się w zamkniętych pomieszczeniach, lub istnieje uzasadniona obawa dużej emisji azbestu do środowiska – właściciel lub zarządca powinien opracować plan kontroli jakości powietrza (monitoringu), a jego wyniki uwzględnić przy dalszej eksploatacji lub usuwaniu wyrobów zawierających azbest.

5.2. P R O C E D U R A 2.

Obowiązki i postępowanie właścicieli i zarządców, przy usuwaniu wyrobów zawierających azbest z obiektów lub terenów.

Opis pr

Cel procedury

Celem procedury jest przedstawienie zakresu obowiązków i postępowania właścicieli, zarządców budynków, budowli, instalacji lub urządzeń oraz terenów z wyrobami zawierającymi azbest – przed i w czasie wykonywania prac usuwania lub zabezpieczania takich wyrobów.

Zakres procedury

Zakres procedury obejmuje okres od podjęcia decyzji o zabezpieczeniu lub usuwaniu wyrobów zawierających azbest, do zakończenia tych robót i uzyskania stosownego oświadczenia wykonawcy prac.

Opis szczegółowy

Właściciel lub zarządca budynku, budowli, instalacji lub urządzenia oraz terenu, gdzie znajduje się azbest lub wyroby zawierające azbest, powinien dokonać identyfikacji rodzaju i ilości azbestu w wyrobach, przez uprawnione do takich prac laboratorium. Identyfikacja azbestu powinna nastąpić w okresie użytkowania wyrobów, jeszcze przed rozpoczęciem wykonywania prac zabezpieczenia lub usuwania takich wyrobów, o ile informacja ta, nie jest podana w innych dokumentach budowy przedmiotowego obiektu.

Identyfikacja azbestu jest obowiązkiem właściciela lub zarządcy, wynikającym z tytułu własności oraz odpowiedzialności prawnej, dotyczącej ochrony osób trzecich od szkód mogących wynikać z nieodpowiedniej eksploatacji przedmiotu stanowiącego własność. Wyniki identyfikacji azbestu powinny być uwzględniane przy:

- sporządzaniu „Oceny...”,
- sporządzaniu informacji dla wójta, burmistrza, prezydenta miasta,
- zawieraniu umowy na wykonanie prac zabezpieczania lub usuwania wyrobów zawierających azbest z wykonawcą tych prac – wytwarzającym odpady niebezpieczne.

Właściciel lub zarządca może zlecić innym – odpowiednio przygotowanym osobom lub podmiotom prawnym – przeprowadzenie czynności wykonania identyfikacji azbestu w wyrobach. W każdym przypadku powinno to mieć miejsce przed rozpoczęciem prac zabezpieczenia lub usuwania wyrobów zawierających azbest.

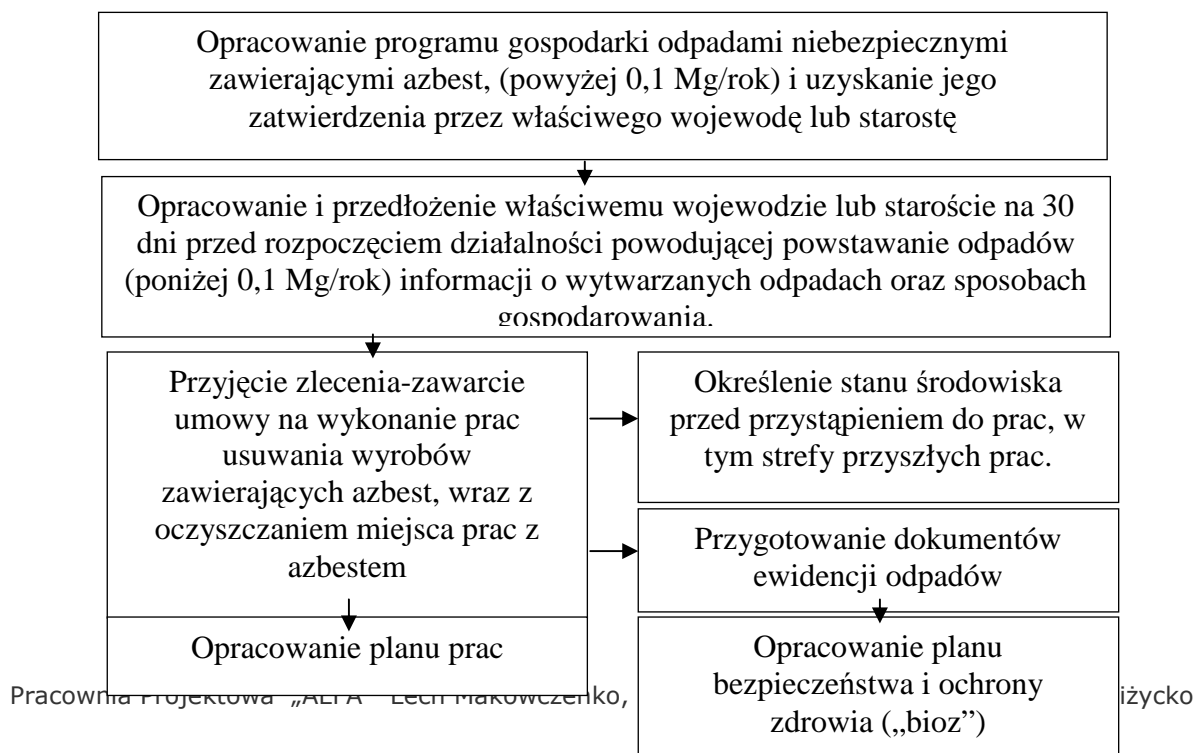
Właściciel lub zarządca budynku, budowli, instalacji lub urządzenia oraz terenu z wyrobami zawierającymi azbest, ma obowiązek zgłoszenia na 30 dni przed rozpoczęciem prac, wniosku o pozwolenie na budowę (remont), wraz z określonymi warunkami. Wniosek powinien być sporządzony z uwzględnieniem przepisów wynikających z art. 30, ust. 7 ustawy – Prawo budowlane. Zatajenie informacji o występowaniu azbestu w wyrobach, które będą przedmiotem prac remontowo-budowlanych skutkuje – na podstawie ustawy Prawo ochrony środowiska – odpowiedzialnością prawną. Po dopełnieniu obowiązków formalnoprawnych, właściciel lub zarządca dokonuje wyboru wykonawcy prac- wytwórcy odpadów niebezpiecznych. Zawiera umowę na wykonanie prac zabezpieczenia lub usuwania wyrobów zawierających azbest oraz oczyszczenia budynku , budowli, instalacji lub urządzenia oraz terenu z azbestu. W umowie powinny być jasno sprecyzowane obowiązki stron, również w zakresie zabezpieczenia przed emisją azbestu w czasie wykonywania prac.

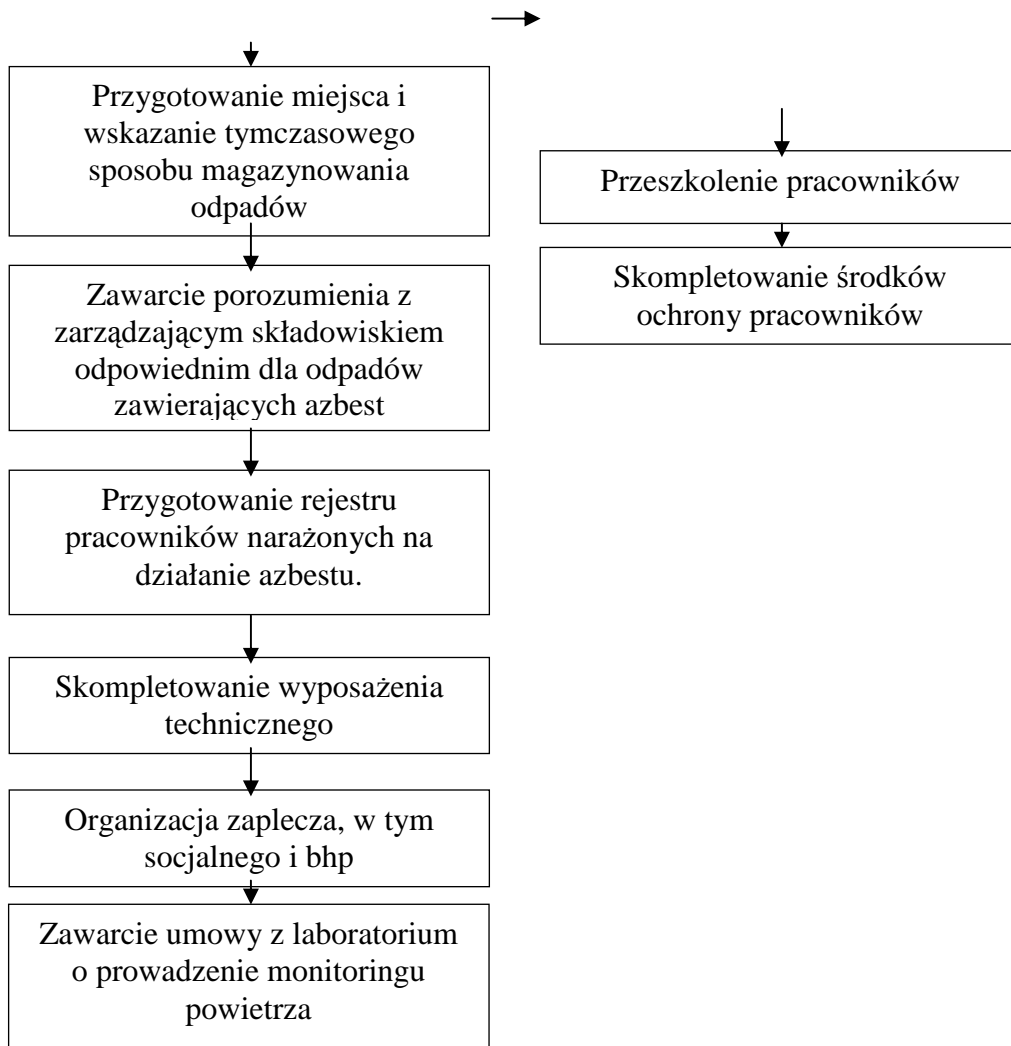
Niezależnie od obowiązków wykonawcy prac, właściciel lub zarządca powinien poinformować mieszkańców lub użytkowników budynku, budowli, instalacji lub urządzenia oraz terenu, o usuwaniu niebezpiecznych materiałów zawierających substancje stwarzające szczególne zagrożenie dla ludzi oraz o sposobach zabezpieczenia przed tą szkodliwością.

Na końcu właściciel lub zarządca powinien uzyskać od wykonawcy prac, pisemne oświadczenie o prawidłowości wykonania robót i oczyszczenia z azbestu, a następnie przechowywać je przez okres co najmniej 5-let, wraz z inną dokumentacją budynku, budowli, instalacji lub urządzenia oraz terenu.

5.3. P R O C E D U R A 3.

Postępowanie przy pracach przygotowawczych do usuwania wyrobów zawierających azbest.

Opis procedury

Cel procedury

Celem procedury jest przedstawienie zasad postępowania podczas prac przygotowawczych do zabezpieczania lub usuwania wyrobów zawierających azbest.

Zakres procedury

Zakres procedury obejmuje całokształt prac oraz postępowania dotyczącego przygotowania do zabezpieczenia lub usuwania wyrobów zawierających azbest.

Opis szczegółowy

W rozumieniu przepisów ustawy z dnia 19 grudnia 2002 r. o zmianie ustawy o odpadach oraz niektórych innych ustaw (art. 1 pkt 1) „wytwórcą odpadów powstających w wyniku świadczenia usług w zakresie budowy, rozbiórki, remontu obiektów, czyszczenia zbiorników lub urządzeń oraz sprzątnięcia, konserwacji i napraw jest podmiot, który świadczy usługę,

chyba, że umowa o świadczeniu usługi stanowi inaczej". A więc wykonawca prac polegających na zabezpieczeniu lub usuwaniu wyrobów zawierających azbest.

Z powyższej definicji wynika, że wytwórcą odpadów może być np. właściciel lub zarządzający, który we własnym zakresie wykonuje prace zabezpieczenia lub usuwania wyrobów zawierających azbest i zleca do wykonania tylko część robót. W takim przypadku na nim też spoczywać będą wszystkie obowiązki wynikające z przepisów i procedur postępowania z odpadami niebezpiecznymi zawierającymi azbest. Wytwórcę odpadów obowiązuje postępowanie określone przepisami ustawy o odpadach. Podstawową czynnością dla przedsiębiorcy, który zamierza podjąć działalność w zakresie wytwarzania odpadów niebezpiecznych zawierających azbest, w ilości powyżej 100 kg rocznie, jest opracowanie programu gospodarki odpadami niebezpiecznymi i zawierającymi azbest oraz uzyskanie jego zatwierdzenia przez właściwego, ze względu na miejsce wytwarzania odpadów niebezpiecznych, marszałka lub starostę. Marszałek zatwierdza programy gospodarki odpadami niebezpiecznymi dla przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko z raportem obligatoryjnym a starosta dla pozostałych przedsięwzięć – raportem fakultatywnym..

Program gospodarki odpadami niebezpiecznymi dołączony do wniosku o wydanie decyzji zatwierdzającej program, powinien zawierać:

- wyszczególnienie rodzajów odpadów niebezpiecznych, przewidzianych do wytwarzania, a w przypadku gdy określenie rodzaju nie jest wystarczające do ustalenia zagrożeń, jakie mogą powodować odpady niebezpieczne, właściwy organ może wezwać wnioskodawcę do podania składu chemicznego i właściwości odpadów,
- określenie ilości odpadów niebezpiecznych poszczególnych rodzajów przewidzianych do wytworzenia w ciągu roku,
- informacje wskazujące na sposoby zapobiegania powstawaniu odpadów niebezpiecznych lub ograniczenia ilości odpadów i ich negatywnego oddziaływania na środowisko,
- szczegółowy opis sposobów gospodarowania odpadami, z uwzględnieniem zbierania, transportu, odzysku lub unieszkodliwiania odpadów niebezpiecznych,
- wskazanie miejsca i sposobu magazynowania odpadów.

Wytwórca odpadów (wytwarzający rocznie do 0,1 Mg odpadów niebezpiecznych) na 30 dni przed rozpoczęciem działalności powodującej powstawanie odpadów, opracowuje i składa właściwemu marszałkowi lub staroście informację w 3-ch egzemplarzach, o wytwarzanych odpadach oraz sposobach gospodarowania. Informacja powinna zawierać:

- wyszczególnienie rodzajów odpadów przewidzianych do wytwarzania, a w przypadku, gdy określenie rodzaju nie jest wystarczające, do ustalenia zagrożeń, jakie te odpady mogą powodować, właściwy organ może wezwać wnioskodawcę

- do podania podstawowego składu chemicznego i właściwości odpadów,
- określenie ilości odpadów poszczególnych rodzajów przewidzianych do wytwarzania w ciągu roku,
 - informacje wskazujące na sposoby zapobiegania powstawaniu odpadów lub ograniczania ilości odpadów i ich negatywnego oddziaływania na środowisko,
 - szczegółowy opis sposobów gospodarowania odpadami z uwzględnieniem zbierania, transportu, odzysku i unieszkodliwiania odpadów,
 - wskazanie miejsca i sposobu magazynowania odpadów

Do rozpoczęcia działalności powodującej powstawanie odpadów można przystąpić, jeżeli organ właściwy do przyjęcia informacji, w terminie 30 dni od dnia złożenia informacji nie wniesie sprzeciwu, w drodze decyzji. Wytwórca odpadów może zlecić wykonanie obowiązku gospodarowania odpadami innemu posiadaczowi odpadów. Posiadacz odpadów może je przekazywać wyłącznie podmiotom, które uzyskały zatwierdzenie właściwego organu na prowadzenie działalności w zakresie gospodarki odpadami, chyba, że działalność taka wymaga zezwolenia.

Po dopełnieniu obowiązków wynikających z ogólnych zasad postępowania wykonawca prac uprawniony jest do przyjęcia zlecenia i zawarcia umowy na wykonanie prac zabezpieczenia lub usuwania wyrobów zawierających azbest, wraz z oczyszczaniem miejsca prac z azbestem. Dla prawidłowego zawarcia umowy, koniecznym jest określenie stanu środowiska przed przystąpieniem do prac, w tym strefy przyszłych prac. Pozwoli to na określenie stopnia narażenia na azbest w miejscu pracy oraz prawidłowe przygotowanie planu prac.

Plan pracy powinien być sporządzony zgodnie ze stosownymi przepisami i zawierać m.in.:

- określenie miejsca wykonywania prac oraz charakteru prac i przewidywanego czasu ich trwania,
- określenie rodzaju azbestu w wyrobach przeznaczonych do usunięcia,
- aktualną „Ocenę stanu...”,
- przewidywaną ilość wytwarzanych odpadów do usunięcia,
- ustalenie odpowiednich sposobów usuwania wyrobów zawierających azbest,
- określenie rodzajów i metod pracy, z uwzględnieniem technicznych środków,
- określenie sposobów eliminowania lub ograniczenia uwalniania się pyłu azbestu do powietrza,
- zapewnienie pracownikom niezbędnej ochrony zdrowia i bezpieczeństwa pracy,
- charakterystykę środków ochronnych użytych do ochrony pracowników i innych osób znajdujących się w miejscu pracy.

Następnie powinien zostać opracowany plan bezpieczeństwa i ochrony zdrowia, zwany "planem bioz", obejmujący m.in.:

- informacje dotyczące przewidywanych zagrożeń, występujących podczas realizacji robót budowlanych, określające skalę i rodzaje zagrożeń oraz miejsce i czas ich wystąpienia,
- informację o wydzieleniu i oznakowaniu miejsc prowadzenia robót budowlanych, stosownie do rodzaju zagrożenia,
- informację o sposobie prowadzenia instruktażu pracowników przed przystąpieniem do realizacji robót szczególnie niebezpiecznych w tym:
 - a) określenie zasad postępowania w przypadku wystąpienia zagrożenia,
 - b) konieczność stosowania przez pracowników środków ochrony indywidualnej, zabezpieczających przed skutkami zagrożeń,
 - c) zasady bezpośredniego nadzoru nad pracami szczególnie niebezpiecznymi, przez wyznaczone w tym celu osoby,
- określenie sposobu przechowywania i przemieszczania materiałów, wyrobów, substancji oraz preparatów niebezpiecznych na terenie budowy,
- wskazanie środków technicznych i organizacyjnych, zapobiegających niebezpieczeństwom wynikającym z wykonywania robót budowlanych w strefach szczególnego zagrożenia zdrowia lub w ich sąsiedztwie.

Pracodawca jest obowiązany zapoznać pracowników lub ich przedstawicieli z planem prac, szczególnie w zakresie bezpieczeństwa i ochrony zdrowia.

Wykonawca prac jest obowiązany przeszkolić wszystkie osoby pozostające w kontakcie z azbestem, pracowników bezpośrednio zatrudnionych, kierujących i nadzorujących prace w zakresie zasad bezpieczeństwa i higieny pracy przy postępowaniu z wyrobami zawierającymi azbest i ich odpadami. Szkolenie powinno być przeprowadzone zgodnie z przepisami rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej, oraz przez upoważnioną instytucję i potwierdzone odpowiednim świadectwem lub zaświadczeniem.

Pracodawca jest obowiązany do zapewnienia pracownikom odpowiednich ubrań roboczych w takiej ilości, aby zabezpieczyć pracowników przez cały czas trwania robót i oczyszczania terenu po tych robotach.

Pracodawca będący wytwórcą odpadów niebezpiecznych, zawierających azbest obowiązany jest do przygotowania, prowadzenia i przechowywania rejestru pracowników narażonych na działanie azbestu.

Ważną sprawą jest przygotowanie miejsca i sposobu tymczasowego magazynowania odpadów niebezpiecznych na placu budowy, po ich demontażu, a jeszcze przed transportem na składowisko. Miejsce takie powinno być wydzielone i zabezpieczone przed dostępem osób niepowołanych oraz oznakowane znakami ostrzegawczymi o treści: „Uwaga! Zagrożenie azbestem!” , „Osobom nieupoważnionym wstęp wzbroniony”.

Na potrzeby ewidencji odpadów niebezpiecznych, wytwórca odpadów przygotowuje dokumenty, którymi są:

- karta ewidencji odpadu (załącznik nr 5),
- karta przekazania odpadu (załącznik nr 6).

Celem zapewnienia składowania odpadów niebezpiecznych powstałych po usuwaniu wyrobów zawierających azbest, wytwórca odpadów powinien przed przeprowadzeniem robót, zawrzeć porozumienie z zarządzającym składowiskiem, odpowiednim dla odpadów niebezpiecznych zawierających azbest (składowanie oddzielne lub przygotowana kwatera na innym składowisku). Ważne znaczenie dla prawidłowego przygotowania robót ma skompletowanie wyposażenia technicznego, w tym narzędzi ręcznych i wolnoobrotowych, narzędzi mechanicznych, urządzeń wentylacyjnych oraz podstawowego sprzętu przeciwpożarowego. Na tym etapie należy też zabezpieczyć techniczne środki zapobiegające emisji azbestu w miejscu pracy oraz środowisku, w zależności od określenia stanu środowiska, przed przystąpieniem do wykonywania prac.

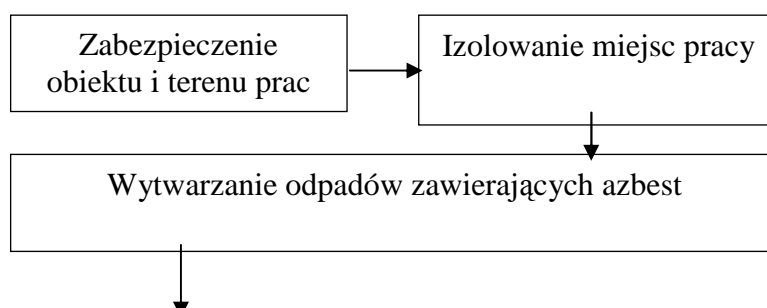
Jeżeli usuwane są wyroby o gęstości objętościowej mniejszej niż 1000kg/m^3 , lub inne, mocno uszkodzone, a także zawierające krokidolit oraz wyroby znajdujące się w pomieszczeniach zamkniętych, to niezbędne jest zawarcie umowy z laboratorium upoważnionym do prowadzenia monitoringu powietrza. Duże znaczenie ma również przygotowanie i organizacja zaplecza budowy, w tym części socjalnej, obejmującej:

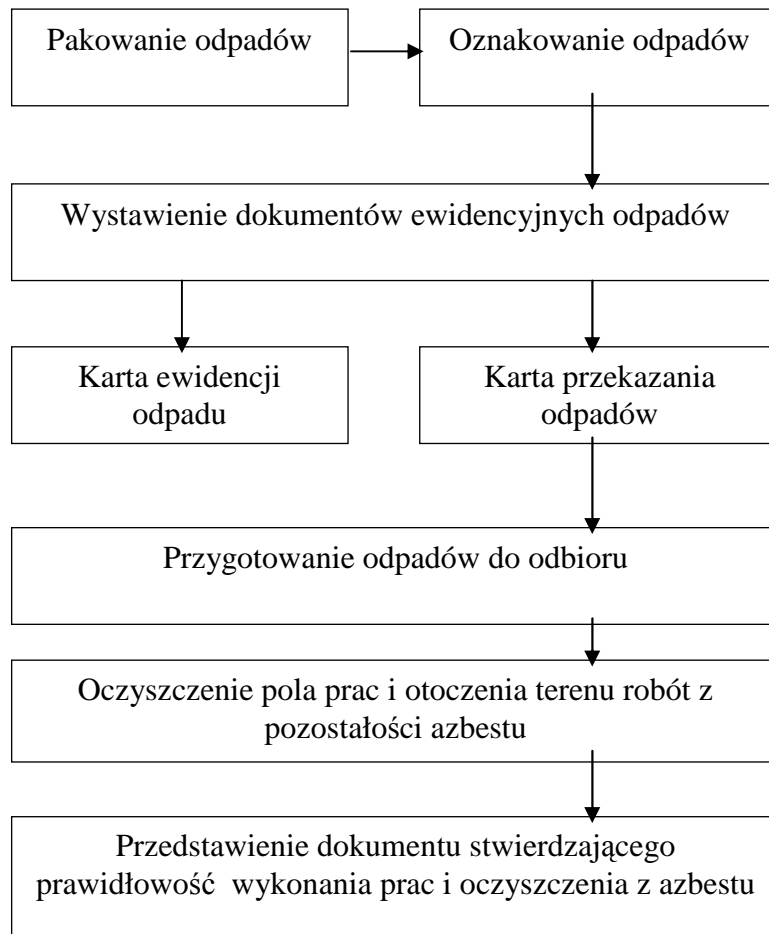
- urządzenia sanitarno-higieniczne, z możliwością umycia się i natrysku po pracy w kontakcie z azbestem,
- pomieszczenia na szatnie - czyste i brudne,
- pomieszczenia dla spożywania posiłków oraz regeneracji.

W planie prac – w zależności od wielkości lub specyfiki budynku, budowli, instalacji lub urządzenia, a również terenu, gdzie prowadzone będą prace zabezpieczenia lub usuwania wyrobów zawierających azbest, także występującego stopnia narażenia na azbest – mogą zostać określone również inne niezbędne wymagania.

5.4. P R O C E D U R A 4.

Prace polegające na usuwaniu wyrobów zawierających azbest, wytwarzaniu odpadów niebezpiecznych, wraz z oczyszczaniem obiektu, terenu, instalacji z azbestu.

Opis procedury

Cel procedury

Celem procedury jest przedstawienie zakresu obowiązków i zasad postępowania wykonawców (wytwórców odpadów) prac polegających na zabezpieczeniu lub usuwaniu wyrobów zawierających azbest.

Zakres procedury

Zakres procedury obejmuje działania od rozpoczęcia do zakończenia prac polegających na zabezpieczeniu lub usuwaniu wyrobów zawierających azbest, wytwarzaniu odpadów niebezpiecznych, wraz z oczyszczaniem budynku, budowli, instalacji lub urządzenia i terenu z pozostałości azbestu.

Opis szczegółowy

Na początku należy wykonać odpowiednie zabezpieczenia obiektu, będącego przedmiotem prac i miejsc ich wykonywania, a także terenu wokół – przed emisją pyłu azbestu, która może mieć miejsce w wyniku prowadzenia prac.

Teren należy ogrodzić, zachowując bezpieczną odległości od traktów komunikacyjnych dla pieszych, nie mniej niż 2 m przy zastosowaniu osłon.

Teren prac należy ogrodzić poprzez oznakowanie taśmami ostrzegawczymi w kolorze biało-czerwonym i umieszczenie tablic ostrzegawczych z napisami „Uwaga! Zagrożenie azbestem!”, „Osobom nieupoważnionym wstęp wzbroniony” lub „Zagrożenie azbestem krokidolitem”.

Przy pracach elewacyjnych powinny być stosowane odpowiednie kurtyny zasłaniające fasadę obiektu, aż do gruntu, a teren wokół objęty kurtyną, powinien być wyłożony grubą folią, dla łatwego oczyszczania po każdej zmianie roboczej.

Ogólne zasady postępowania przy usuwaniu wyrobów zawierających azbest określają następujące wymagania:

- nawilżanie wodą wyrobów zawierających azbest przed ich usuwaniem i utrzymywanie w stanie wilgotnym przez cały czas pracy,
- demontaż całych wyrobów (płyt, rur, kształtek itp.) bez jakiegokolwiek uszkodzenia, tam gdzie jest to technicznie możliwe,
- odspajanie wyrobów trwale związanych z podłożem przy stosowaniu wyłącznie narzędzi ręcznych lub wolnoobrotowych narzędzi mechanicznych, wyposażonych w miejscowe instalacje odciągające powietrze,
- prowadzenie kontrolnego monitoringu powietrza, w przypadku występowania stężeń pyłu azbestu, przekraczających dopuszczalne wartości dla miejsca pracy,
- po każdej zmianie roboczej, usunięte odpady zawierające azbest, powinny zostać szczelnie opakowane i składowane na miejscu ich tymczasowego magazynowania,
- codzienne, staranne oczyszczanie strefy prac i terenu wokół, dróg wewnętrznych oraz maszyn i urządzeń, z wykorzystaniem podciśnieniowego sprzętu odkurzającego, zaopatrzonego w filtry o dużej skuteczności ciągu (99,99% lub na mokro). Niedopuszczalne jest ręczne zamiatanie na sucho, jak również czyszczenie pomieszczeń i narzędzi pracy przy użyciu sprężonego powietrza.

W przypadku prowadzenia prac z wyrobami azbestowo-cementowymi, których gęstość objętościowa wynosi mniej niż 1000kg/m^3 (tzw. miękkie), a także z innymi wyrobami, których powierzchnia jest w widoczny sposób uszkodzona lub zniszczona lub jeżeli prace prowadzone są na obiektach, z wyrobami zawierającymi azbest krokidolit, lub też w pomieszczeniach zamkniętych, to powinny być zastosowane szczególne zabezpieczenia strefy prac i ochrony pracowników oraz środowiska, niezależnie od ogólnych zasad postępowania. Są to m.in.:

- komory dekontaminacyjne (śluzy) dla całych pomieszczeń lub stanowiące łącznik izolacyjny między miejscem stanowiącym strefę prac, a miejscem na zewnątrz obiektu,
- zaostrzone rygory przestrzegania stosowania środków ochrony osobistej,
- inne metody, określone na etapie prac przygotowawczych.

W obiekcie przylegającym do strefy prac, należy zastosować odpowiednie zabezpieczenia, w tym uszczelnienie otworów okiennych i drzwiowych, a także inne, właściwe dla stopnia narażenia środki zabezpieczające.

Wszystkie zdemontowane wyroby zawierające azbest powinny być szczelnie opakowane w folie z polietylenu, lub polipropylenu o grubości nie mniejszej niż 0,2 mm i zamykane w sposób uniemożliwiający przypadkowe otwarcie (zgrzewem ciągłym lub taśmą klejącą). Niedopuszczalne jest stosowanie worków papierowych. Odpady powstałe z wyrobów o gęstości objętościowej większej niż 1000kg/m^3 , a więc płyty i rury azbestowo-cementowe, lub ich części powinny być szczelnie opakowane w folie. Pył azbestowy oraz odpady powstałe z wyrobów o gęstości objętościowej mniejszej niż 1000kg/m^3 powinny być zestalone przy użyciu cementu lub żywic syntetycznych i po związaniu spoiwa szczelnie zapakowane w folię. Pakowanie usuniętych wyrobów zawierających azbest powinno odbywać się wyłącznie do opakowań przeznaczonych do ostatecznego składowania i wyraźnie oznakowane, w sposób określony dla azbestu. Etykiety i zamieszczone na nich napisy powinny być trwałe, nieulegające zniszczeniu, pod wpływem warunków atmosferycznych i czynników mechanicznych. Dla usuniętych odpadów niebezpiecznych zawierających azbest oraz ich transportu na składowisko odpadów niebezpiecznych, wypełnia się:

- kartę ewidencji odpadu (załącznik nr 5),
- kartę przekazania odpadów (załącznik nr 6).

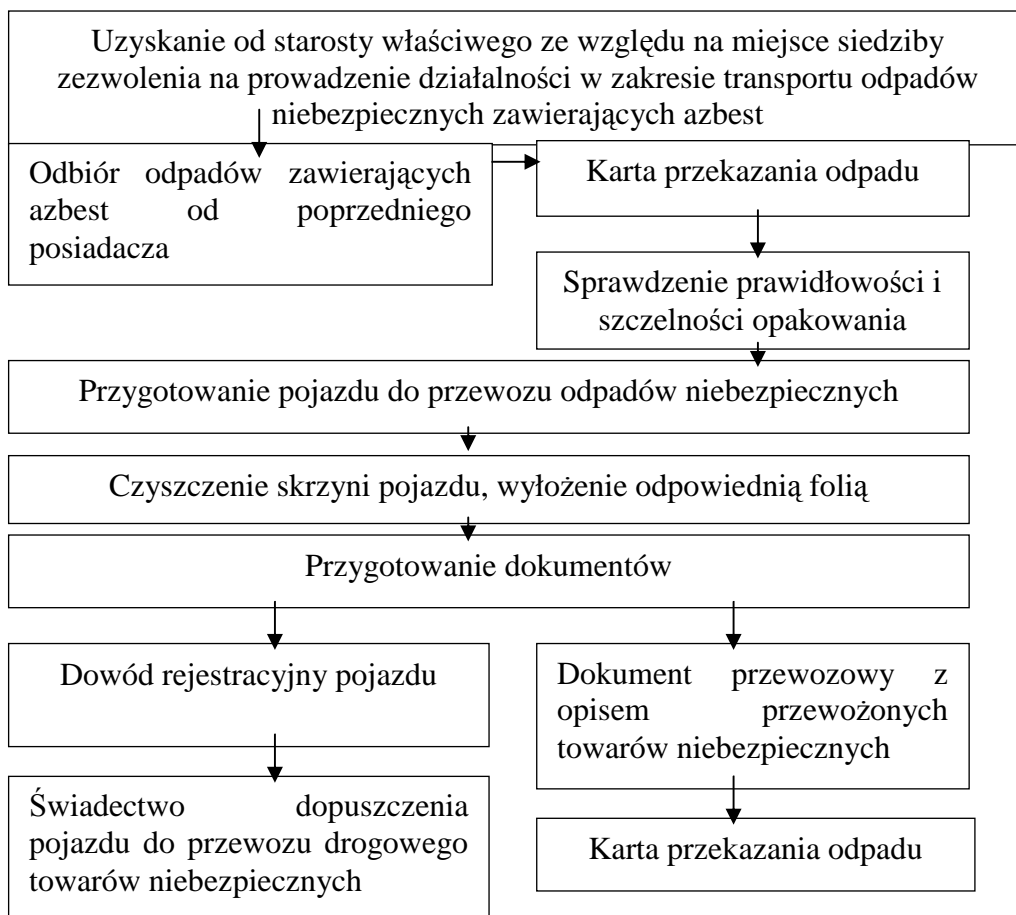
Po zakończeniu prac polegających na usuwaniu wyrobów zawierających azbest – wytwarzaniu odpadów niebezpiecznych – wykonawca prac ma obowiązek dokonania prawidłowego oczyszczenia strefy prac i otoczenia z pozostałości azbestu. Oczyszczenie powinno nastąpić przez zastosowanie urządzeń filtracyjno-wentylacyjnych z wysoko-skutecznym filtrem (99,99%) lub na mokro. Wykonawca prac ma obowiązek przedstawienia właścicielowi lub zarządcy obiektu, będącego przedmiotem prac, oświadczenia stwierdzającego prawidłowość wykonania prac i oczyszczenia z azbestu. W przypadku, kiedy przedmiotem prac były wyroby o gęstości objętościowej mniejszej niż 1000kg/m^3 lub wyroby mocno uszkodzone i zniszczone lub prace obejmowały wyroby zawierające azbest krokidolit lub prowadzone były w pomieszczeniach zamkniętych, wykonawca prac ma obowiązek przedstawienia wyników badania powietrza, przeprowadzonego przez uprawnione do tego laboratorium lub instytucję.

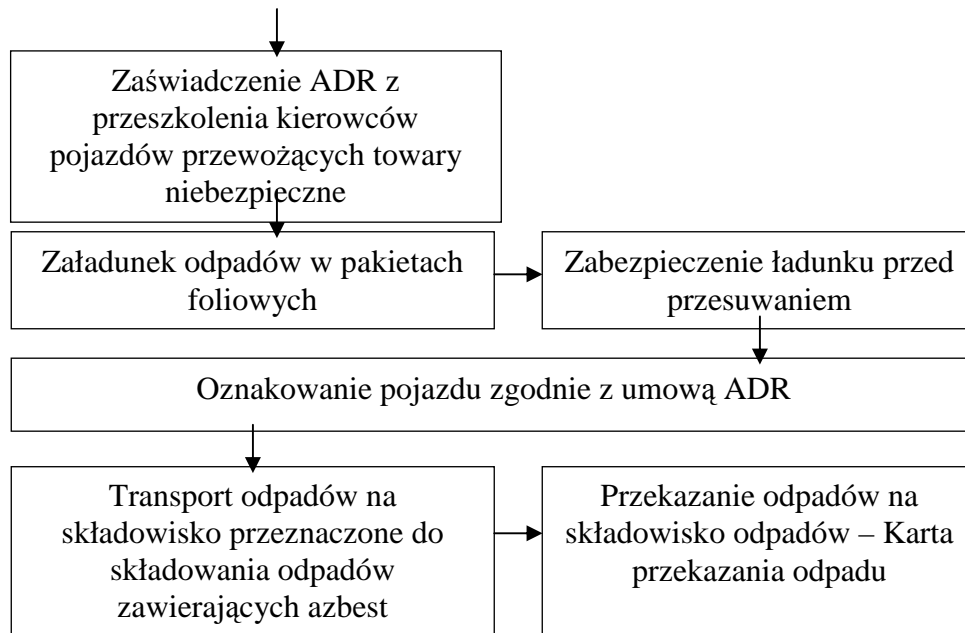

Rys. Prawidłowy sposób pakowania odpadów we właściwie oznakowane worki foliowe, ich powierzchnia zewnętrzna po zakończeniu czynności zostaje odkurzona

5.5. P R O C E D U R A 5.

Przygotowanie i transport odpadów niebezpiecznych zawierających azbest

Opis procedury

Cel procedury

Celem procedury jest przedstawienie zakresu obowiązków i zasad postępowania dotyczących przygotowania i transportu odpadów niebezpiecznych zawierających azbest.

Zakres procedury

Zakres procedury obejmuje działania począwszy od uzyskania zezwolenia na transport odpadów niebezpiecznych zawierających azbest, poprzez pozostałe czynności i obowiązki transportującego takie odpady – aż do ich przekazania na składowisko odpadów, przeznaczone do wyłącznego składowania odpadów zawierających azbest.

Opis szczegółowy

Posiadacz odpadów, który prowadzi działalność w zakresie zbierania lub transportu odpadów jest obowiązany uzyskać zezwolenie na prowadzenie tej działalności. Zezwolenie na prowadzenie działalności w zakresie transportu odpadów wydaje starosta, właściwy ze względu na miejsce siedziby lub zamieszkania posiadacza odpadów.

Wniosek o zezwolenie na prowadzenie działalności w zakresie zbierania lub transportu odpadów powinien zawierać:

1. wyszczególnienie rodzajów odpadów przewidzianych do zbierania lub transportu, w przypadku gdy określenie rodzaju jest niewystarczające do ustalenia zagrożeń, jakie te odpady mogą powodować dla środowiska, właściwy organ może wezwać wnioskodawcę do podania podstawowego składu chemicznego i właściwości odpadów.
2. Oznaczenie obszaru prowadzenia działalności.
3. Wskazanie miejsca i sposobu magazynowania odpadów.

4. Wskazanie sposobu i środków transportu odpadów.
5. Przedstawienie możliwości technicznych i organizacyjnych pozwalających należycie wykonywać działalność w zakresie zbierania lub transportu odpadów.
6. Przewidywany okres wykonywania działalności w zakresie zbierania lub transportu odpadów.

Zezwolenie na prowadzenie działalności w zakresie zbierania lub transportu odpadów jest wydawane w drodze decyzji przez właściwy organ na czas oznaczony nie dłuższy niż 10 lat.

Transportem odpadów niebezpiecznych zawierających azbest może zajmować się wytwórca odpadów lub inny, uprawniony do tego podmiot prawny. W każdym przypadku konieczne jest uzyskanie od właściwego starosty zezwolenia na transport odpadów niebezpiecznych zawierających azbest.

Przekazanie partii odpadów zawierających azbest przez wytwórcę odpadów innemu posiadaczowi odpadów niebezpiecznych, np. w celu ich dalszego transportu odbywa się z zastosowaniem karty przekazania odpadu – sporządzonej przez wytwórcę odpadów.

Do obowiązków posiadacza odpadów niebezpiecznych prowadzącego działalność wyłącznie w zakresie ich transportu na składowisko należy :

- posiadanie karty przekazania odpadu z potwierdzeniem przejęcia odpadu,
- posiadanie dokumentu przewozowego z opisem towarów (odpadów) niebezpiecznych,
- posiadanie świadectwa dopuszczenia pojazdu do przewozu odpadów niebezpiecznych,
- posiadanie przez kierowcę zaświadczenia ADR o ukończeniu kursu doszkalającego dla kierowców pojazdów przewożących towary niebezpieczne,
- oznakowanie pojazdu odblaskowymi tablicami ostrzegawczymi,
- utrzymanie czystości skrzyni ładunkowej pojazdu,
- sprawdzenie stanu opakowań i ich oznakowanie literą „a”,
- sprawdzenie umocowania sztuk przesyłki z odpadami w pojeździe.

Transport odpadów niebezpiecznych zawierających azbest, należy prowadzić z zachowaniem przepisów dotyczących transportu towarów niebezpiecznych spełniając określone w tych przepisach kryteria klasyfikacyjne.

Odpady zawierające azbest pochodzące z budowy, remontu i demontażu obiektów budowlanych oraz odpady izolacyjne zawierające azbest, zgodnie z ADR zaliczone zostały do klasy 9 – różne materiały i przedmioty niebezpieczne, z czego wynikają określone wymagania przy transporcie.

Posiadacz odpadów, dokonujący ich transportu, obowiązany jest do posiadania dokumentu przewozowego materiałów niebezpiecznych, który według ADR powinien zawierać:

- numer rozpoznawczy odpadu nadawanego do przewozu i jego pełną nazwę,

- klasę, do której należy odpad nadawany do przewozu,
- liczbę sztuk przesyłki,
- całkowitą ilość przewożonych odpadów,
- nazwy i adresy nadawcy oraz odbiorcy przewożonych odpadów (składowiska).

Do przewożenia odpadów zawierających azbest mogą być używane samochody ciężarowe z nadwoziem skrzyniowym, bez przyczepy lub z jedną przyczepą. Pojazdy przewożące odpady niebezpieczne powinny być zaopatrzone w świadectwo dopuszczenia pojazdu do przewozu towarów niebezpiecznych. Świadectwo to wystawiane jest przez Dyrektora Transportowego Dozoru Technicznego na podstawie badania technicznego pojazdu dokonanego przez okręgową stację kontroli pojazdów oraz sprawdzenia dokonanego przez Transportowy Dozór Techniczny. Kierowca wyznaczony do przewozu odpadów zawierających azbest, obowiązany jest posiadać – poza prawem jazdy – zaświadczenie ADR ukończenia kursu doszkalcającego kierowców pojazdów przewożących towary niebezpieczne, wydane przez podmiot posiadający zezwolenie marszałka województwa na prowadzenie takiej działalności.

Każdy pojazd przewożący odpady zawierające azbest powinien być oznakowany dwiema odblaskowymi tablicami ostrzegawczymi bez numerów rozpoznawczych. Tablice te powinny być prostokątne, o wymiarach 30x40 cm, barwy pomarańczowej odblaskowej, dookoła otoczone czarnym nieodblaskowym paskiem o szerokości nieprzekraczającej 15mm. Po wyładowaniu odpadów tablice te nie mogą być widoczne na pojeździe stojącym lub poruszającym się po drodze.

Przed każdym załadunkiem odpadów, skrzynia ładunkowa pojazdu powinna być dokładnie oczyszczona, w szczególności z ostrych i twardych przedmiotów (np. gwoździ, śrub) nie stanowiących integralnej części nadwozia pojazdu. Wskazane jest wyłożenie podłogi skrzyni ładunkowej folią, w celu zabezpieczenia przed uszkodzeniem opakowań. Załadunek i rozładunek odpadów (palet, pojemników typu big-bag) powinny odbywać się przy wykorzystaniu dźwigu lub podnośnika. Transportujący odpady powinien odmówić przyjęcia przesyłki odpadów, która nie posiada oznakowania wyrobów i odpadów zawierających azbest oraz w przypadku, gdy opakowanie zostało uszkodzone przy załadunku. Sztuki przesyłki z opadami zawierającymi azbest powinny być ułożone i umocowane na pojeździe tak, aby w czasie ich przewozu nie przesuwwały się oraz nie były narażone na tarcie, wstrząsy, przewracanie się i wypadnięcie z pojazdu. W trakcie przewozu ładunek powinien być dokładnie zabezpieczony folią lub plandeką przed uszkodzeniem.

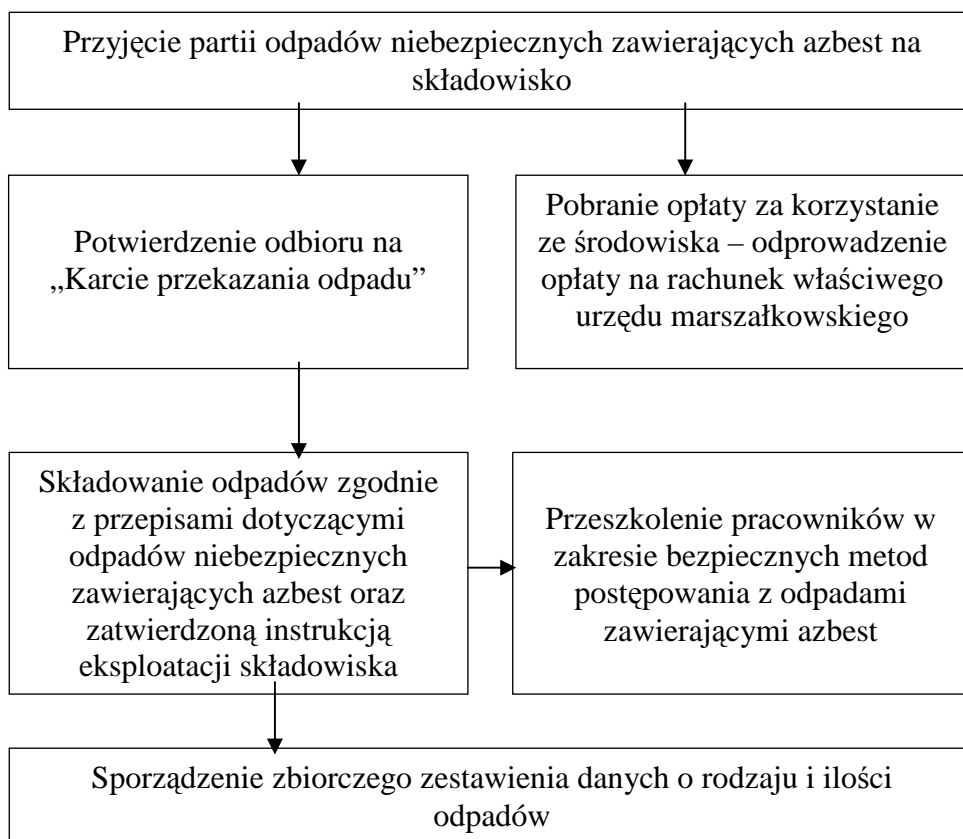
Po każdym wyładunku odpadów z pojazdu, należy dokładnie sprawdzić, czy na powierzchni skrzyni ładunkowej nie znajdują się pozostałości po przewożonych odpadach. W razie stwierdzenia takiej pozostałości należy niezwłocznie ją usunąć oraz dokładnie oczyścić pojazd i jego

wyposażenie z zachowaniem zasad przewidzianych dla prac przy usuwaniu azbestu.

Odpady niebezpieczne zawierające azbest transportowane są na składowisko przeznaczone do wyłącznego składowania odpadów zawierających azbest. Tam następuje ich przekazanie następnemu posiadaczowi odpadów – zarządzającemu składowiskiem i potwierdzenie tego faktu na karcie przekazania odpadu.

5.6. PROCEDURA 6.

Składowanie odpadów na składowiskach lub w wydzielonych kwaterach przeznaczonych do wyłącznego składowania odpadów zawierających azbest

Opis procedury

Cel procedury

Celem procedury jest przedstawienie zakresu i zasad postępowania dotyczących składowania na składowiskach odpadów lub w wydzielonych kwaterach na terenie innych składowisk odpadów, przeznaczonych

do wyłącznego składowania odpadów niebezpiecznych zawierających azbest.

Zakres procedury

Zakres procedury obejmuje działania począwszy od przyjęcia partii odpadów niebezpiecznych zawierających azbest na składowisko, poprzez dalsze czynności, aż do sporządzenia rocznego zbiorczego zestawienia danych o rodzaju i ilości przyjętych odpadów.

Opis procedury

Do obowiązków zarządzającego składowiskiem odpadów niebezpiecznych zawierających azbest należy:

- przeszkolenie pracowników w zakresie bezpiecznych metod postępowania z odpadami zawierającymi azbest,
- potwierdzenie w karcie przekazania odpadów przyjęcia partii odpadów na składowisko,
- sporządzenie zbiorczego zestawienia danych o rodzaju i ilości odpadów przyjętych na składowisko,
- składowanie odpadów zgodnie z przepisami dotyczącymi odpadów niebezpiecznych zawierających azbest oraz zatwierdzoną instrukcją eksploatacji składowiska,
- zapewnić deponowanie odpadów w sposób nie powodujący uszkodzenia opakowań odpadów,
- wykorzystać racjonalnie pojemność eksploatacyjną składowiska.

Odpady zawierające azbest pochodzące z budowy, remontu i demontażu obiektów budowlanych oraz infrastruktury drogowej oznaczone w katalogu odpadów kodami 17 06 01* i 17 06 05* mogą być unieszkodliwiane przez składowanie na składowiskach lub wydzielonych kwaterach na terenie innych składowisk, przeznaczonych do wyłącznego składowania tych odpadów.

Składowiska lub kwatery buduje się w specjalnie wykonanych zagłębieniach terenu ze ścianami bocznymi zabezpieczonymi przed osypywaniem się.

Zarządzający składowiskiem powinien uzyskać pozwolenie na użytkowanie składowiska po zatwierdzeniu instrukcji eksploatacji oraz po przeprowadzeniu kontroli przez wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska. Instrukcję eksploatacji składowiska odpadów niebezpiecznych zatwierdza, w drodze decyzji wojewoda.

Kierownik składowiska powinien posiadać świadectwo stwierdzające kwalifikacje w zakresie gospodarowania odpadami i m.in. obowiązany jest do prowadzenia ewidencji ilości odpadów przyjmowanych na składowisko. Zarządzający składowiskiem pobiera od posiadacza odpadów zawierających azbest, opłatę za korzystanie ze środowiska, którą odprowadza na rachunek urzędu marszałkowskiego, właściwego ze względu na miejsce składowania odpadów.

Zarządzający składowiskiem posiadającym wydzielone kwatery powinien zapewnić selektywne składowanie odpadów zawierających azbest, w izolacji od innych odpadów, a miejsce składowania powinno być oznakowane i zaznaczone na planie sytuacyjnym składowiska. Odpady powinny być deponowane na składowiskach zlokalizowanych na terenach oddalonych od budynków mieszkalnych i izolowanych pasem zieleni.

Prace związane z deponowaniem odpadów zawierających azbest należy prowadzić w sposób zabezpieczający przed emisją pyłu azbestowego do powietrza, a podstawowym zadaniem jest niedopuszczenie do rozszczelnienia opakowań odpadów. Opakowania z odpadami należy zdejmować z pojazdu przy użyciu urządzeń dźwigowych i ostrożnie układać w kwaterze składowiska. Niedopuszczalne jest zrzucanie lub wysypywanie odpadów z samochodów. Warstwa zdeponowanych odpadów powinna być zabezpieczona przed uszkodzeniem opakowań przez przykrycie folią lub warstwą gruntu o grubości około 5cm.

Opakowania z odpadami powinny być układane zgodnie z technologią składowania zatwierdzoną w instrukcji eksploatacji składowiska, uwzględniającą racjonalne wykorzystanie pojemności obiektu.

Niedopuszczalne jest kompaktowanie odpadów zawierających azbest, ani poruszanie się pojazdów mechanicznych po powierzchni składowanych odpadów.

Dla składowisk odpadów zawierających azbest o kodach 17 06 01* i 17 06 05* nie stosuje się rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 9 grudnia 2002 r. w sprawie zakresu, czasu, sposobu oraz warunków prowadzenia monitoringu składowisk odpadów.

Po zakończeniu składowania odpadów zawierających azbest na poziomie 2 m poniżej terenu otoczenia i wypełnieniu gruntem do poziomu terenu, zarządzający składowiskiem powinien złożyć wniosek do właściwego organu w celu uzyskania zgody na zamknięcie składowiska lub jego wydzielonej części.

Zgodę na zamknięcie składowiska odpadów niebezpiecznych wydaje w drodze decyzji wojewoda po przeprowadzeniu kontroli składowiska przez wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska.

Na terenie województwa warmińsko-mazurskiego odpady zawierające azbest mogą być składowane:

- w miejscowości Półwieś (gm. Zalewo), które administrowane jest przez Przedsiębiorstwo Usług Komunalnych Sp. z o.o. w Ostródzie.

Posiada ono niezbędne uregulowania z zakresu ochrony środowiska tj.:

– decyzję Wojewody Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie z 31-07-2003 r. znak:ŚR.I.6620/18-1/2003, zezwalającą na unieszkodliwianie odpadów niebezpiecznych (materiałów izolacyjnych zawierające azbest kod: 17 06 01* oraz materiałów konstrukcyjnych zawierających azbest kod: 17 06

05*) poprzez zastosowanie procesu D5 - składowanie na składowiskach odpadów niebezpiecznych lub na składowiskach odpadów innych niż niebezpieczne,

Ponadto decyzją znak: ŚR.I.6622-01/2007 z 16-02-2007r., Wojewoda zezwolił Zakładowi Utylizacji Odpadów Sp. z o.o. w Elblągu na unieszkodliwianie odpadów na składowisku odpadów w Elblągu przy ul. Mazurskiej 42 poprzez zastosowanie procesu D5 – składowanie na składowiskach odpadów niebezpiecznych lub na składowiskach odpadów innych niż niebezpieczne.

6. Bilans wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Piecki

6.1. Charakterystyka Gminy Piecki

Gmina Piecki położona jest w południowo-wschodniej części województwa wamińskiego-mazurskiego, około 11 km od Mrągowa i około 80 km od Olsztyna.

Obszar gminy (według podziału fizycznogeograficznego Kondrackiego) położony jest w obrębie Pojezierza Mrągowskiego, w jego południowo – wschodniej części.

Wzdłuż wschodniej granicy gminy przebiega granica z Krainą Wielkich Jezior Mazurskich, a od południa obszar gminy przylega do Równiny Mazurskiej.

Cechą krajobrazu jest niespotykane nigdzie w kraju, na taką skalę skupienie naturalnych zbiorników wodnych (około 10 % powierzchni). Drugim, obok jezior, charakterystycznym elementem krajobrazu tego terenu są rozległe, zwarte kompleksy leśne (ponad 50 % terenów gminy) rozciągające się w południowej jego części. Przez gminę płynie rzeka Krutynia, która posiada liczący około 105 km szlak kajakowy. Szlak rozpoczyna się w Sorkwicach, prowadzi przez wiele jezior, połączonych strugami i rzeką Krutynią, a kończy się ujściem do jeziora Bełdany.

Gmina graniczy z sześcioma gminami województwa warmińsko-mazurskiego: Mrągowo, Sorkwity, Ruciane-Nida, Mikołajki, Świętajno, Dźwierzuty.

Gmina Piecki należy do powiatu mrągowskiego, stanowiąc jego jedną z większych gmin. Siedziba Urzędu Gminy znajduje się w Pieckach.

Na terenie Gminy Piecki znajduje się 54 miejscowości wiejskich, podzielonych na 25 sołectw. Gminę zamieszkuje 8034 mieszkańców.

6.2. Ilość wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Piecki

L.p.	Gmina/Sołectwo/obręb	Liczba mieszkańców stan na dzień 31-12-2007r.	Ilość wyrobów zawierających azbest	Masa wyrobów zawierających azbest
		osoby	m ²	Mg (t)
	Gmina Piecki	8066	74566,1	1297,45
1.	BABIĘTA	177	1950	33,93
2.	BOBRÓWKO	115	800	13,92
3.	BREJDYNY	337	1941	33,77
4.	CIERZPIĘTY	172	3590	62,47
5.	DŁUŻEC	267	3954	68,80
6.	DOBRY LASEK	118	686	11,94
7.	GANT	94	1667	29,01
8.	GŁOGNO	142	471	8,20
9.	GOLEŃ	115	4126	71,79
10.	JAKUBOWO	159	1718	29,89
11.	KRUTYŃ	264	980	17,05
12.	KRUTYŃSKI PIECEK	133	1973	34,33
13.	LIPOWO	291	4721	82,15
14.	MACHARY	384	7957	138,45
15.	MOJTNY	145	2422	42,14
16.	NAWIADY	399	8228,3	143,17
17.	NOWE KIEŁBONKI	95	1688	29,37
18.	PIECKI	2400	10254,1	178,42
19.	PIECKI-osiedle	1213	330	5,74
20.	PRUSINOWO	145	3299	57,40
21.	ROSOCHA	137	512	8,91
22.	STARE KIEŁBONKI	336	4028,7	70,10
23.	SZKLARNIA	218	4386	76,32
24.	ZGON	143	2424	42,18
25.	ZYZDROJOWY PIECEK	67	460	8,00

* przyjęto średnią grubości wyrobów azbestowych - 6 mm

* przyjęto średnią gęstość azbestu - 2,9 Mg/m³

Na terenie Gminy Piecki znajduje się 6.306 mb azbestowo-cementowych rur wodociągowych:

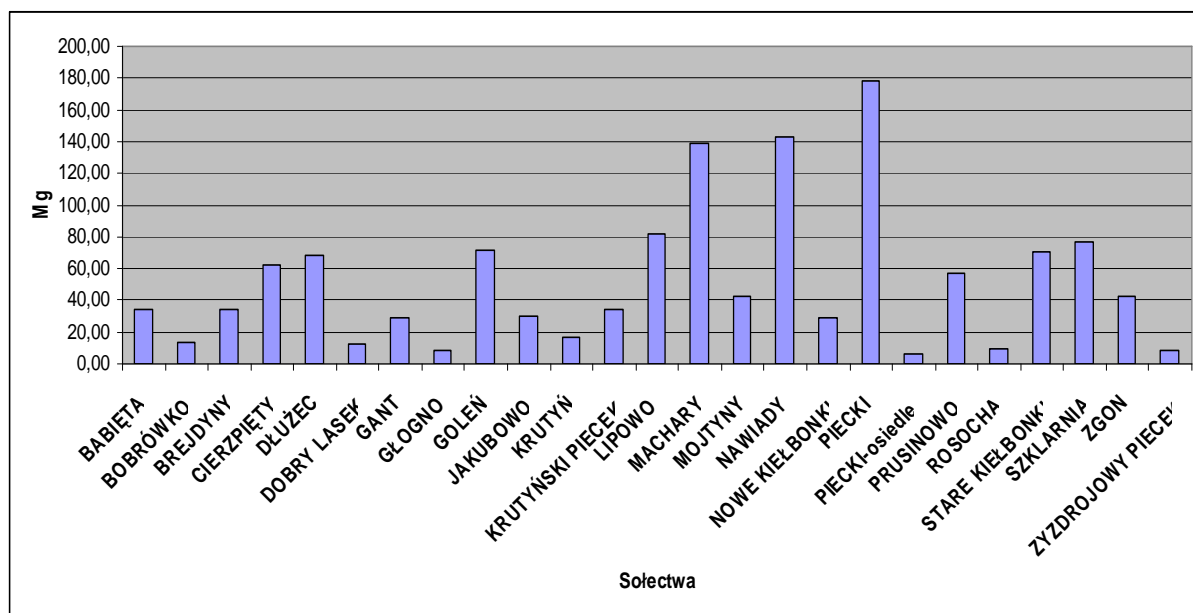
rury Ø 50 – 894 m.b.

rury Ø 80 – 2529 m.b.

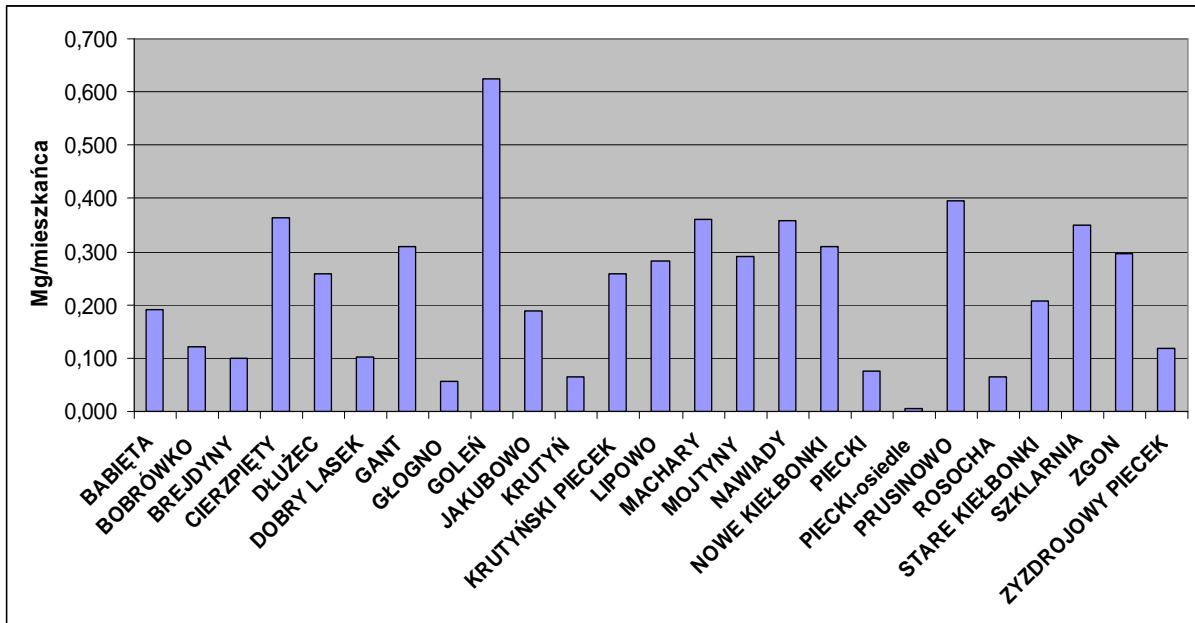
rury Ø 100 – 2883 m.b.

Ich stan określony jest jako dobry i w najbliższym czasie nie planuje się ich wymiany.

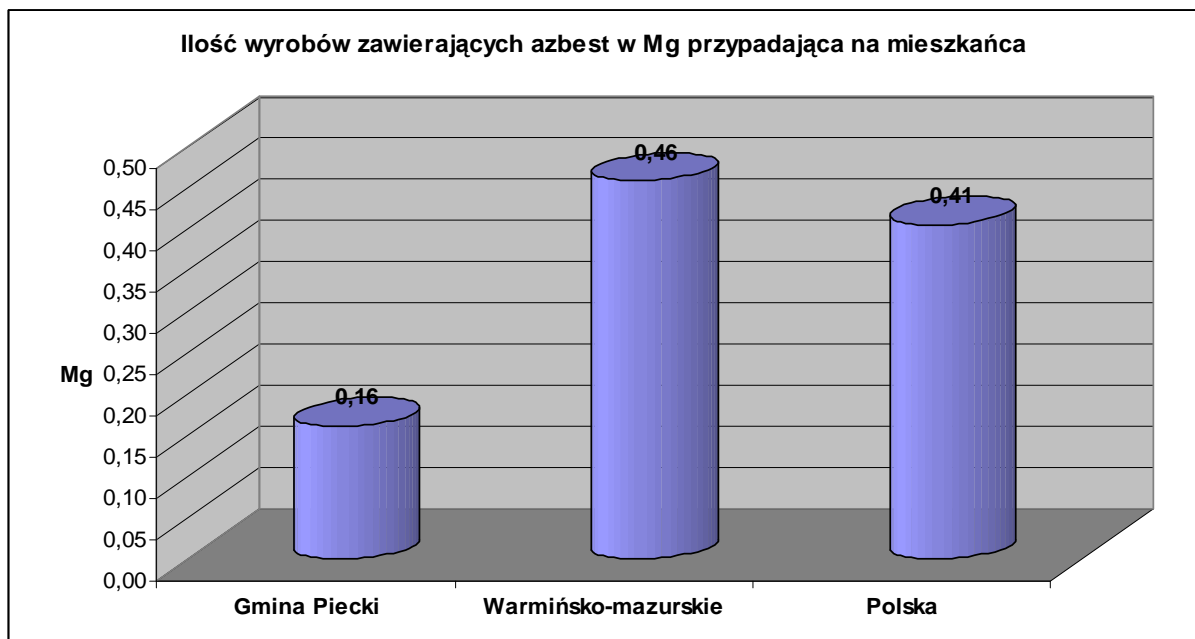
Wykres nr 1 przedstawiający ilość wyrobów azbestowych znajdujących się na obszarze gminy w poszczególnych sołectwach.

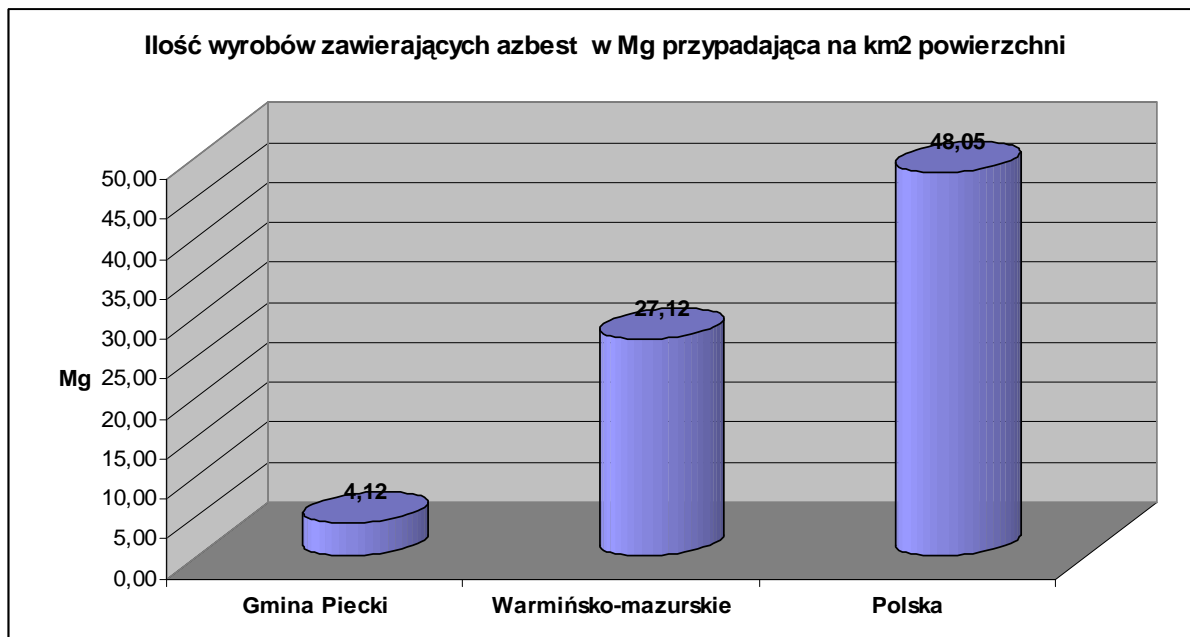
Wykres nr 2 przedstawiający ilość wyrobów zawierających azbest [wMg/osoba] przypadającą na mieszkańca w poszczególnych sołectwach.

Wykres nr 3 przedstawiający ilość wyrobów zawierających azbest w Mg przypadająca na mieszkańca.

Wykres nr 4 przedstawiający ilość wyrobów zawierających azbest w Mg przypadająca na km² powierzchni.

7. Finansowe aspekty realizacji programu – szacunek kosztów utylizacji oraz źródła finansowania

7.1. Potencjalne zewnętrzne źródła dofinansowania

Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego

W Regionalnym Programie Operacyjnym Warmia i Mazury na lata 2007-13, w priorytecie 5.6. pn: „Środowisko przyrodnicze” w działaniu „Poprawa i zapobieganie degradacji środowiska poprzez budowę, rozbudowę i modernizację infrastruktury ochrony środowiska” uwzględniono pozycję eliminacji odpadów niebezpiecznych ze strumienia odpadów trafiających na składowiska oraz niekontrolowanego wprowadzania odpadów do środowiska (dzikie wysypiska, spalanie odpadów w kotłach grzewczych). Interwencje w ramach działania będą ukierunkowane na m.in. unieszkodliwianie odpadów niebezpiecznych zawierających azbest. Przedsięwzięcia związane z ochroną powierzchni ziemi dotyczyć będą szerokiego spektrum przedsięwzięć w dziedzinie gospodarki odpadami, przewidzianych w Planie Gospodarki Odpadami Województwa

Warmińsko-Mazurskiego. Oznacza to m.in. przeprowadzenie likwidacji lub rekultywacji składowisk (w tym dzikich) odpadów, wdrażanie segregacji, selekcji i wtórnego wykorzystania odpadów (recykling) poprzez budowę punktów selektywnego zbierania odpadów komunalnych, składowisk jako elementów zakładu zagospodarowania odpadów, instalacji umożliwiających przygotowanie odpadów do procesów odzysku, instalacji do ich odzysku, instalacji do termicznego przekształcania odpadów komunalnych z odzyskiem energii, instalacji do unieszkodliwiania odpadów komunalnych w procesach innych niż składowanie. Priorytet otrzymają projekty obejmujące budowę zakładów zagospodarowania odpadów, wynikające z przywołanego powyżej Planu w obszarze Wielkich Jezior Mazurskich, obsługujące do 150 tys. mieszkańców. Przeprowadzona zostanie budowa składowisk na azbest oraz pomoc otrzymają projekty selekcji i unieszkodliwiania odpadów niebezpiecznych.

Projekty dotyczące liczby mieszkańców wyższej niż 150 tys. będą wspierane w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko.

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Na podstawie: Polityki Ekologicznej Państwa, Programu Wykonawczego do Polityki Ekologicznej Państwa, Narodowego Programu Przygotowania do Członkostwa w Unii Europejskiej, Strategii Ekologicznej Integracji z Unią Europejską, zobowiązań międzynarodowych Polski, a także list przedsięwzięć priorytetowych wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej, zwanych dalej "wojewódzkimi funduszami" – Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej planuje i realizuje dofinansowywanie przedsięwzięć, zgodnie z preferencjami według niżej wymienionych programów priorytetowych.

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej dokonując wyboru przedsięwzięć do dofinansowania będzie przeznaczał środki przede wszystkim na dofinansowywanie przedsięwzięć realizowanych z udziałem bezzwrotnych środków Unii Europejskiej i innych bezzwrotnych środków zagranicznych.

W ramach priorytetu: „Ochrona powierzchni ziemi i wód poprzez zapobieganie powstawaniu odpadów, ich zagospodarowanie oraz rekultywację terenów zdegradowanych” będą dofinansowane zadania określone w Krajowym Planie Gospodarki Odpadami oraz planach niższego szczebla (wojewódzkich, powiatowych, gminnych).

Wszelkie dodatkowe informacje można uzyskać na stronie internetowej **www.nfosigw.gov.pl**

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Olsztynie

Pomoc finansowa WFOŚiGW w Olsztynie udzielana jest podmiotom realizującym zadania z zakresu ochrony środowiska i gospodarki wodnej, **zgodnie z aktualnie obowiązującymi** „Zasadami udzielania i umarzania pożyczek oraz udzielania dotacji” przyjętymi uchwałą Rady Nadzorczej Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Olsztynie.

Na zadania inwestycyjne z ww. zakresu wnioskodawca (przedsiębiorca lub jednostka samorządu terytorialnego) może otrzymać pożyczkę preferencyjną lub dotację na pokrycie kosztów bezpośrednio związanych z bezpiecznym usunięciem odpadów zawierających azbest.

Wnioskodawcą może być:

- gmina lub powiat – w przypadku usuwania materiałów azbestowych z posesji lub obiektów stanowiących własność gminy lub powiatu,
- przedsiębiorca w pozostałych przypadkach.

Formularze kart informacyjnych i wniosków zostały udostępnione na stronie internetowej Funduszu: <http://www.wfosigw.olsztyn.pl>

Udzielenie zamówienia na wykonanie demontażu i transportu materiałów zawierających azbest musi się odbyć z zachowaniem wszystkich procedur określonych w ustawie z dnia 29.01.2004 r. Prawo zamówień publicznych (Dz. U. Nr 19 z 2004 r., poz. 117 z póź. zm.) oraz, że wykonawstwo tego typu prac może się odbywać jedynie z zachowaniem przepisów ustawy

z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest, (Dz. U. Nr 101, poz. 628).

Informacje dotyczące: wielkości pożyczki lub dotacji, aktualnych stóp procentowych oraz wielkości i warunków umarzania pożyczek znajdują się w „Zasadach udzielania i umarzania pożyczek oraz udzielania dotacji” zamieszczonych na stronie internetowej WFOŚiGW w Olsztynie pod adresem: <http://www.wfosigw.olsztyn.pl>

Bank Ochrony Środowiska

Kredyty preferencyjne na zadania związane z ochroną środowiska udzielane przez Bank Ochrony Środowiska S.A. Oddział w Olsztynie z dopłatami do oprocentowania Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Olsztynie.

Ubiegający się o kredyt: osoby fizyczne, rolnicy, osoby prowadzące gospodarstwa agroturystyczne, podmioty gospodarcze, wspólnoty mieszkaniowe, spółdzielnie mieszkaniowe, jednostki samorządu terytorialnego

Przedmiot kredytowania: finansowanie przedsięwzięć z zakresu ochrony środowiska ze szczególnym uwzględnieniem inwestycji z zakresu:

- termomodernizacji budynków użyteczności publicznej oraz budynków mieszkalnych,
- zakupu i instalacji kolektorów słonecznych wraz z oprzyrządowaniem,
- kotłów grzewczych na biomasę o mocy do 100 kW wraz z oprzyrządowaniem,
- oczyszczalni ścieków o przepustowości do 20 m³/dobę,
- **demontażu, zabezpieczenia, wywozu i unieszkodliwiania wyrobów zawierających azbest (kalkulowany koszt nie może być wyższy niż 1 500,00 PLN brutto/t odpadu),**
- budowa, modernizacja sieci wodociągowych, sanitarno-kanalizacyjnych, stacji uzdatniania wody.

a także zadań z wykorzystaniem Funduszy Strukturalnych i Funduszu Spójności oraz innych zaakceptowanych przez WFOŚiGW w Olsztynie realizowanych na terenie województwa warmińsko-mazurskiego.

Oprocentowanie (w stosunku rocznym):

- 0,4 stopy redyskonta weksli ustalonej przez Radę Polityki Pieniężnej plus p.p. (**na dzień 19 czerwca 2008 r. wynosi 3,8%**)

Dla inwestycji współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej (w przypadku inwestycji jednostek samorządu terytorialnego oraz spółek z ponad 50% udziałem jednostek samorządu terytorialnego) oprocentowanie jest ustalane indywidualnie.

Prowizja: 1,0% kwoty kredytu

Kwota kredytu: do 80% kosztów inwestycji

Okres kredytowania: do 5 lat, w tym karencja w spłacie kapitału do 12 miesięcy od zakończenia inwestycji

W przypadku inwestycji współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej okres kredytowania do 10 lat.

Pomocy i szczegółowych informacji udzielają:

Elżbieta Filipka – Naczelnik Wydziału Doradców Klienta Sektora Finansów Publicznych i Ekologii

Tel. 089 5227113, kom. 515 111 244, e-mail: elzbieta.filipska@bosbank.pl

Lucyna Cywińska-Konopka – Główny Ekolog Oddziału

Tel. 089 522 71 12, kom. 515 111 208, e-mail: lucyna.cywinska@bosbank.pl_

7.2. Szacunek kosztów wywozu odpadów azbestowych

Na terenie Gminy Piecki zinwentaryzowano **1 297,45 ton wyrobów azbestowych (pokrycia dachowe)** i 6.306 mb azbestowo-cementowych rur wodociągowych.

Właściciele informowali o braku jakichkolwiek możliwości finansowych na zmianę pokrycia dachowego, co jest problemem i będzie poważną barierą w realizacji Programu usuwania azbestu z terenu Gminy.

Realizacja Programu wymagać będzie uchwalania co roku stosownych środków w budżecie Gminy oraz pozyskiwania zewnętrznych funduszy.

W programie założono, że usuwanie wyrobów zawierających azbest będzie się odbywać ze wsparciem finansowym Gminy w latach 2008 – 2032. Wsparcie może dotyczyć **częściowego** dofinansowania kosztów: **demontażu, zabezpieczenia, transportu i unieszkodliwienia wyrobów zawierających azbest**. Dofinansowanie może odbywać się ze środków Gminnego Funduszu Ochrony Środowiska.

Jednakże na skutek weryfikacji Programu w kolejnych latach i zmian w możliwościach pomocy dla mieszkańców może ulec zmianie rodzaj finansowanego wsparcia.

Dla oszacowania prawdopodobnych kosztów przedsięwzięcia, przyjęto następujące, jednostkowe koszty wykonania w/w usług:

– koszt wywozu i utylizacji azbestu z jednego gospodarstwa ok.: **1300 zł/tona brutto,**

– większe zlecenie – np. kilka gospodarstw ok.: **1000 zł/tona brutto**

Przy ustalaniu kosztów oparto się na informacjach pochodzących od firm świadczących usługi w zakresie demontażu pokryć dachowych i transportu odpadów azbestowych, działających na terenie województwa warmińsko-mazurskiego.

Przedstawione koszty, ze względu na planowany duży rozmiar inwestycji i poprzedzenie go przetargiem, mogą ulec zmniejszeniu.

Zestawienie kosztów utylizacji azbestu w gminie Piecki:

L.p.	Gmina/Sołectwo/obręb	Masa wyrobów zawierających azbest	Cena utylizacji*	Koszt średnioroczny **
		Mg (t)	zł	zł
	Gmina Piecki	1297,45	1686685,18	67467,41
1.	BABIĘTA	33,93	44109,00	1764,36

2.	BOBRÓWKO	13,92	18096,00	723,84
3.	BREJDYNY	33,77	43905,42	1756,22
4.	CIERZPIĘTY	62,47	81205,80	3248,23
5.	DŁUŻEC	68,80	89439,48	3577,58
6.	DOBRY LASEK	11,94	15517,32	620,69
7.	GANT	29,01	37707,54	1508,30
8.	GŁOGNO	8,20	10654,02	426,16
9.	GOLEŃ	71,79	93330,12	3733,20
10.	JAKUBOWO	29,89	38861,16	1554,45
11.	KRUTYŃ	17,05	22167,60	886,70
12.	KRUTYŃSKI PIECEK	34,33	44629,26	1785,17
13.	LIPOWO	82,15	106789,02	4271,56
14.	MACHARY	138,45	179987,34	7199,49
15.	MOJTNY	42,14	54785,64	2191,43
16.	NAWIADY	143,17	186124,15	7444,97
17.	NOWE KIEŁBONKI	29,37	38182,56	1527,30
18.	PIECKI	178,42	231947,74	9277,91
19.	PIECKI-osiedle	5,74	7464,60	298,58
20.	PRUSINOWO	57,40	74623,38	2984,94
21.	ROSOCHA	8,91	11581,44	463,26
22.	STARE KIEŁBONKI	70,10	91129,19	3645,17
23.	SZKLARNIA	76,32	99211,32	3968,45
24.	ZGON	42,18	54830,88	2193,24
25.	ZYZDROJOWY PIECEK	8,00	10405,20	416,21

* wartość określono przy założeniu 25 letniego okresu usuwania azbestu do 2032 roku,

** na potrzeby opracowania przyjęto koszt wywozu i utylizacji azbestu z jednego gospodarstwa = 1300 zł/Mg brutto,

8. HARMONOGRAM RZECZOWY REALIZACJI PROGRAMU I PRZEWIDYWANE KORZYŚCI NA LATA 2008 - 2032

W harmonogramie przewidziano następujące działania:

1. Organizacja kampanii edukacyjno-informacyjnej w zakresie postępowania z wyrobami zawierającymi azbest oraz sposobów bezpiecznego ich usuwania oraz unieszkodliwiania.

Z uwagi na zaobserwowane zainteresowanie problematyką azbestu wśród mieszkańców, oraz niskim poziomem znajomości zagadnienia utylizacji i związanym z tym zagrożeniem dla zdrowia proponuje się przeprowadzanie działalności edukacyjno – informacyjnej. Zminimalizuje to problematykę „dzikich” wysypisk, oraz wpłynie na poprawne zabezpieczenie wyrobów zdeponowanych na terenie posesji.

Znajomość prawa i procedur wpłynie na sprawne przygotowywanie wniosków i organizację wywozu wyrobów azbestowych.

Działalność powinna być realizowane poprzez następujące narzędzia: lokalna prasa, ulotki, strona internetowa itp.

2. Inwentaryzację i utworzenie bazy danych w oparciu o rejestr wniosków.

- a. Założenie i prowadzenie rejestru wniosków, ustalenie kolejności - data złożenia ewentualnie stopień pilności.

3. Utworzenie systemu pomocy finansowej dla mieszkańców gminy oraz pozyskiwanie funduszy ze źródeł zewnętrznych na realizację Programu.

- a. Pozyskiwanie funduszy na realizację Programu.

4. Monitoring realizacji Programu i okresowe raportowanie jego realizacji władzom samorządowym oraz mieszkańcom.

5. Okresowa weryfikacja i aktualizacja Programu.

Harmonogram w postaci tabelarycznej

L p.	Rodzaj działania	Podziałania	Narzędzia	Spodziewany efekt	Okres realizacji
1	Organizacja kampanii edukacyjno-informacyjnej w zakresie postępowania z wyrobami zawierającymi azbest oraz sposobów bezpiecznego ich usuwania oraz unieszkodliwiania	-	ulotki, lokalna prasa, kurenda, strona internetowa, szkolenia, konkursy w szkołach itp.	wzrost świadomości mieszkańców, sprawniejsza realizacja Programu	przez cały czas realizacji Programu
2	Inwentaryzacja i utworzenie bazy danych w oparciu o rejestr wniosków	-	na podstawie raportów przebiegu prac utylizacyjnych	posiadanie aktualnych informacji na temat wyrobów azbestowych	na bieżąco, w miarę postępowania Programu
3	Utworzenie systemu pomocy finansowej dla mieszkańców gminy oraz	-	Wnioski do programów unijnych, wykorzystanie środków	dodatkowe środki finansowe umożliwiają intensyfikację	na bieżąco, w miarę postępowania Programu

	pozyskiwanie funduszy ze źródeł zewnętrznych na realizację Programu		gminnych i powiatowych, NFOŚiGW	usuwania azbestu	
4	Monitoring realizacji Programu i okresowe raportowanie jego realizacji władzom samorządowym oraz mieszkańcom	-	utworzenie grupy roboczej bądź Komisji Monitorującej	dane na temat postępowania Programu, wytyczne do ustalenia budżetu oraz weryfikacji Programu	co 5 lat
5	Okresowa weryfikacja i aktualizacja Programu	-	-	nowe możliwości finansowe i prawne	w razie nastąpienia istotnych zmian prawnych, uwarunkowań społecznych lub możliwości finansowych

9. Bieżący monitoring realizacji Programu i okresowe raportowanie jego realizacji władzom samorządowym oraz mieszkańcom

Elementem zarządzania Programem jest jego systematyczne monitorowanie. Program usuwania azbestu powinien być uważany za „żywy” dokument podlegający aktualizacji. Wynika to z obowiązku właścicieli, zarządców i użytkowników przedkładania corocznych informacji o wyrobach zawierających azbest i miejscu ich wykorzystywania.

W ramach działań monitoringowych określone zostaną zmiany ilości wyrobów zawierających azbest w kolejnych latach realizacji Programu tj.:

- ilości zutylizowanych w danym roku odpadów zawierających azbest,
- ilości wyrobów azbestowych pozostałych jeszcze do likwidacji,
- procentowa ilość usuniętych odpadów zawierających azbest w stosunku do ilości zinwentaryzowanej w poprzednim roku realizacji programu,
- nakłady poniesione na usunięcie odpadów zawierających azbest,
- ilość dzikich wysypisk odpadów zawierających azbest.

Co pięć lat będzie przedkładany władzom miasta i mieszkańcom raport przedstawiający wyniki realizacji Programu.

Lista wskaźników zaproponowanych do monitorowania Programu.

Lp.	Wskaźnik	Jednostka
1.	Ilość odpadów zawierających azbest w przeliczeniu na m ² powierzchni Gminy przed rozpoczęciem realizacji programu	kg/m ² /rok
2.	Ilość odpadów zawierających azbest w przeliczeniu na m ² powierzchni miasta w kolejnych latach realizacji programu	kg/m ² /rok
3.	Procentowa ilość usuniętych odpadów zawierających azbest w stosunku do ilości zinwentaryzowanej przed realizacją programu	%
4.	Procentowa ilość usuniętych odpadów zawierających azbest w stosunku do ilości zinwentaryzowanej w poprzednim roku realizacji programu	%
5.	Nakłady poniesione na usunięcie odpadów zawierających azbest	PLN/rok
6.	Ilość dzikich wysypisk odpadów zawierających azbest	szt.
7.	Liczba, jakość i skuteczność wydawnictw, publikacji, kampanii edukacyjno – informacyjnych z zakresu usuwania wyrobów i odpadów zawierających azbest.	Ilość/opis

Gmina Piecki planuje usunięcie całej ilości azbestu. W związku z tym Program zakłada realizację szeregu zadań przedstawionych w powyższym harmonogramie. W celu zapewnienia logicznej spójności prowadzonych działań w Programie wyznaczone zostały ustalenia długoterminowe (lata 2008 – 2032, tj. okres 25 lat) oraz przyjęto zadania krótkoterminowe (lata 2008 – 2012, tj. okres 5 lat).

Cele krótkoterminowe 2008 - 2013

Cele krótkoterminowe obejmują działania związane z gospodarką odpadami, które realizowane będą w latach 2008 – 2012. Przyjęto następujące cele:

– Inwentaryzacja i utworzenie bazy danych o lokalizacji istniejących wyrobów zawierających azbest – **inwentaryzacja została już przeprowadzona,**

- Edukacja mieszkańców w zakresie szkodliwości azbestu, obowiązków dotyczących postępowania z wyrobami zawierającymi azbest oraz sposobów bezpiecznego ich usuwania oraz unieszkodliwiania (publikacja programu i załączników na stronie internetowej Urzędu),
- Pozyskiwanie funduszy ze źródeł własnych oraz zewnętrznych na realizację Programu.
- Monitoring realizacji Programu i okresowe raportowanie jego realizacji władzom samorządowym oraz mieszkańcom.

Cele długoterminowe 2008 – 2032

Cele długoterminowe obejmują działania związane z gospodarką odpadami, które realizowane będą do roku 2032. W ramach realizacji tych celów przyjęto:

- wdrożenie systemu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest oraz systemu ich magazynowania i wywozu na składowisko odpadów niebezpiecznych,
- oczyszczenie terenów miejskich i innych terenów publicznych z odpadów azbestowych,
- wyeliminowanie i unieszkodliwienie ich poprzez deponowanie odpadów zawierających azbest na bezpiecznych składowiskach odpadów azbestowych,
- prowadzenie monitoringu realizacji Programu i okresowe raportowanie jego realizacji władzom samorządowym oraz mieszkańcom.

10. Uwarunkowania realizacji Programu

Usuwanie wyrobów azbestowych jest procesem złożonym i nie można z góry założyć równomiernego realizowania Programu. Wpływ na realizację i sprawny proces utylizacji azbestu będą miały następujące czynniki:

- **wiek wyrobu z azbestu**, wraz z upływem czasu stan wyrobów zawierających azbest będzie ulegał stopniowemu pogorszeniu, spowodować to może kumulację odpadów azbestowych pod koniec realizacji Programu w latach 2020-2030,
- **świadomość mieszkańców**, dobra znajomość procedur i zasad postępowania z wyrobami zawierającymi azbest może pozytywnie wpłynąć na proces utylizacji, mieszkańcy świadomi zagrożenia i stanu wyrobów, w których są w posiadaniu będą mogli w odpowiednim czasie skorzystać z pomocy gminy, uniknie się m.in. „dzikich” składowisk azbestu – mieszkańcy nie będą go porzucać ale zabezpieczać,

- **sytuacja finansowa mieszkańców**, w znacznym stopniu determinuje tempo zmiany np. pokrycia dachowego a tym samym utylizację wyrobów z azbestem, można starać się rozwiązywać problem wyrobów azbestowych pośrednio – podejmując działania wpływające na rozwój Gminy i poprawę finansową mieszkańców,
- **zmiana kwalifikacji mieszkańców**, większość mieszkańców utrzymywała się z gospodarstw rolnych, obecnie młode pokolenie odchodzi od prowadzonej działalności, budynki gospodarcze mogą być przeznaczane do rozbiórki, podejmując działania z zakresu zmiany kwalifikacji zawodowych.

11. PODSUMOWANIE

Pomimo wprowadzenia zakazu stosowania azbestu w nowych budynkach i technologiach będzie on elementem struktury wielu obiektów jako materiał wbudowany jeszcze przez kilkadziesiąt lat. Należy pamiętać, że nie jest szkodliwa sama obecność w budynku materiałów zawierających azbest. Niebezpieczeństwo pojawia się w wyniku nieprawidłowego obchodzenia się z tymi elementami, na skutek czego mogą one stać się niebezpieczne będąc źródłem emisji włókien azbestowych do powietrza. Bardzo ważne jest zastosowanie się właścicieli i zarządców obiektów budowlanych do obowiązku prowadzenia okresowych kontroli i oceny stanu technicznego wyrobów zawierających azbest oraz przekazywania właściwym jednostkom danych o ilości, stanie i miejscu występowania azbestu. Pozwoli to na uzyskanie pełnej wiedzy na ten temat i podejmowanie przez jednostki samorządowe skutecznych działań mających na celu pomoc właścicielom obiektów w usuwaniu i unieszkodliwianiu azbestu. Istotna jest również świadomość przedsiębiorców wykonujących prace związane z usuwaniem wyrobów zawierających azbest. Wykonywanie tych prac wyłącznie przez wyspecjalizowane i uprawnione w tym zakresie firmy, pozwoli wyeliminować zagrożenie wynikające z nieprawidłowego ich prowadzenia. Z tego względu jednym z głównych celów niniejszego programu jest przybliżenie jak najszerszym kręgom społeczeństwa problematyki bezpiecznej eksploatacji i usuwania wyrobów zawierających azbest. Zaproponowana przez Gminę forma dofinansowania dla właścicieli obiektów i urzędzeń zawierających azbest, stawia jako warunek pomocy, spełnienie

wszystkich wymogów formalnych dotyczących informowania o tych wyrobach oraz prowadzenia prac przy usuwaniu azbestu. Upowszechnienie programu będzie skutkowało podnoszeniem świadomości społeczności lokalnej w zakresie zagrożeń związanych z usuwaniem azbestu.

Przewidujemy, że pozwoli to stopniowo wyeliminować wyroby azbestowe z naszego otoczenia, co jest nadrzędnym celem Programu.

12. Załączniki

12.1. OCENA stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest

OCENA Stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest

Miejsce/obiekt/urządzenie budowlane/instalacja przemysłowa:

.....
.....
.....

Adres miejsca/obiektu/urządzenia budowlanego/instalacji przemysłowej:

.....
.....
.....

Pomieszczenie:

.....
.....

Rodzaj/nazwa wyrobu ¹⁾

.....
.....

.....
 Ilość wyrobów (m², tony) 2)

Gru pa	Nr	Wyrób - rodzaj	Ocena wstaw znak X	Przyjęta punkta -cja
1	2	3	4	5
I.		Sposób zastosowania azbestu		
	1.	Powierzchnia pokryta masą natryskową z azbestem (torkret)		30
	2.	Tynki zawierające azbest		30
	3.	Lekkie płyty izolacyjne z azbestem (ciężar obj. < 1.000 kg/m ³)		25
	4.	Pozostałe wyroby z azbestem		10
II.		Rodzaj azbestu		
	5.	Azbest chryzotylowy (np. eternit)		5
	6.	Inny azbest (np. krokidolit)		15
III.		Struktura powierzchni wyrobu z azbestem		
	7.	Rozluźniona (naruszona) struktura włókien		30
	8.	Mocna struktura włókien, lecz bez albo z niewystarczającą powłoką farby zewnętrznej		10
	9.	Pomalowana i nieuszkodzona powłoka zewnętrzna		0
IV.		Stan zewnętrzny wyrobu z azbestu		
	10.	Duże uszkodzenia		30 ³⁾
	11.	Małe uszkodzenia		10 ⁴⁾
	12.	Brak		0
V.		Możliwość uszkodzenia powierzchni wyrobu z azbestem		
	13.	Wyrób jest przedmiotem jakichś prac		15
	14.	Wyrób przez bezpośrednią dostępność narażony na uszkodzenia (do wysokości 2 m)		10
	15.	Wyrób narażony na uszkodzenia mechaniczne		10
	16.	Wyrób narażony na wstrząsy i drgania		10
	17.	Wyrób narażony na działanie czynników atmosferycznych (na zewnątrz obiektu)		10
	18.	Wyrób znajduje się w zasięgu silnych ruchów powietrza		10
	19.	Wyrób nie jest narażony na wpływy zewnętrzne		0
VI.		Wykorzystanie pomieszczenia		
	20.	Regularnie przez dzieci, młodzież lub sportowców		35
	21.	Trwałe lub częste przebywanie w pomieszczeniach innych osób		30
	22.	Czasowo wykorzystywane pomieszczenie		20
	23.	Rzadko wykorzystywane pomieszczenie		10
VII.		Usytuowanie wyrobu		
	24.	Bezpośrednio w pomieszczeniu		30
	25.	Za zawieszonym, nieszczelnym sufitem lub innym pokryciem		25
	26.	W systemie wywietrzania pomieszczenia (kanały wentylacyjne)		25
	27.	Za zawieszonym szczelnym sufitem lub innym pokryciem, ponad pyłoszczelną powierzchnią lub poza szczelnym kanałem wentylacyjnym		10

Zsumować ilość punktów, ustalić ocenę końcową i stopień pilności.

UWAGA: Zaznaczyć należy *tylko jedną* pozycję w grupie. Jeśli w grupie wystąpi więcej niż jedna pozycja, zaznaczyć najwyższą punktację.

Suma punktów:

65 i więcej punktów	Stopień pilności I	wymiana lub naprawa wymagana bezzwłocznie
35 - 60 punktów	Stopień pilności II	ponowna ocena w czasie do 1 roku
do 35 punktów	Stopień pilności III	ponowna ocena w terminie do 5 lat

.....
Oceniający - nazwisko i imię

.....
Właściciel / Zarządca

.....
Data

.....
Adres

Objaśnienia:

* niepotrzebne skreślić

3. Według klasyfikacji wyrobów przyjętych w sprawozdaniu rocznym – do rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z 23.10.2003r. *w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania i przemieszczania azbestu oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których był lub jest wykorzystywany azbest* (Dz. U. z 2003r. Nr 192, poz. 1876) – **punkt drugi „Objaśnień”**.
4. Zgodnie z inwentaryzacją i sprawozdaniem rocznym – ilość wpisana w INFORMACJI.
5. Duże uszkodzenia - widoczne pęknięcia lub ubytki na powierzchni równej lub większej niż 3% powierzchni wyrobu.
6. Małe uszkodzenia - brak widocznych pęknięć, a ubytki na powierzchni mniejszej niż 3% powierzchni wyrobu.

Wzór OCENY zgodnie z rozporządzeniem Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z 02.04.2004r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. z 2004r. Nr 71 poz. 649)

Uwaga :

Wykonaną ocenę i złożoną do Powiatowego Inspektora Nadzoru Budowlanego wraz z jej zarejestrowaniem i potwierdzeniem należy dołączyć do składanego wniosku o otrzymanie wsparcia finansowego na usuwanie azbestu.

12.2.INFORMACJA O WYROBACH ZAWIERAJĄCYCH AZBEST I MIEJSCU ICH WYKORZYSTYWANIA

Załącznik nr 2 do rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania i przemieszczania azbestu oraz wykorzystywania

i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których był lub jest wykorzystywany azbest (Dz. U. Nr 192, poz. 1876)

Zgodnie z § 7. ww. rozporządzenia właściciel, zarządca lub użytkownik miejsc, w których był lub jest wykorzystywany azbest lub wyroby zawierające azbest, dokonuje inwentaryzacji zastosowanych wyrobów zawierających azbest, poprzez sporządzenie spisu z natury. Wynik inwentaryzacji ujmuje się w informacji, którą sporządza się w dwóch egzemplarzach. Jeden egzemplarz przedkłada się w formie pisemnej wojewodzie (osoby fizyczne niebędące przedsiębiorcami przedkładają informację odpowiednio wójtowi, burmistrzowi lub prezydentowi miasta). Drugi egzemplarz przechowuje przez okres jednego roku, do czasu sporządzenia następnej informacji. Informacja podlega corocznej aktualizacji w terminie do dnia 31 stycznia każdego roku.

INFORMACJA O WYROBACH ZAWIERAJĄCYCH AZBEST I MIEJSCU ICH WYKORZYSTYWANIA

1. Miejsce, adres

.....
.....

2. Właściciel / zarządca / użytkownik^{*)}:

a) osoba prawna - nazwa, adres

.....
.....

b) osoba fizyczna - imię, nazwisko i adres

.....
.....

3. Tytuł własności

.....
.....

4. Nazwa, rodzaj wyrobu²⁾.....

5. Ilość (m², tony)³⁾.....

6. Przydatność do dalszej eksploatacji⁴⁾
.....

7. Przewidywany termin usunięcia wyrobu:

a) okresowej wymiany z tytułu zużycia wyrobu⁵⁾.....

b) całkowitego usunięcia niebezpiecznych materiałów i substancji.....
.....

8. Inne istotne informacje o wyrobach⁶⁾
.....

.....
(podpis)

Data

Objaśnienia:

- ¹⁾ Niepotrzebne skreślić.
- 1) Za wyrób zawierający azbest uważa się każdy wyrób o stężeniu równym lub wyższym od 0,1 % azbestu.
- 2) Przy określaniu rodzaju wyrobu zawierającego azbest należy stosować następującą klasyfikację:
 - płyty azbestowo-cementowe płaskie stosowane w budownictwie,
 - płyty faliste azbestowo-cementowe dla budownictwa,
 - rury i złącza azbestowo-cementowe,
 - izolacje natryskowe środkami zawierającymi w swoim składzie azbest,
 - wyroby cierne azbestowo-kauczukowe,
 - przędza specjalna, w tym włókna azbestowe obrobione,
 - szczeliwa azbestowe,
 - taśmy tkane i plecione, sznury i sznurki,
 - wyroby azbestowo-kauczukowe, z wyjątkiem wyrobów ciernych,
 - papier, tektura,
 - inne wyroby zawierające azbest, oddzielnie niewymienione, w tym papier i tektura.
- 3) Podać podstawę zapisu (np. dokumentacja techniczna, pomiar z natury).
- 4) Według "Oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest" - załącznik nr 1 do rozporządzenia ministra właściwego do spraw gospodarki w sprawie sposobów bezpiecznego użytkowania oraz warunków usuwania wyrobów zawierających azbest.
- 5) Na podstawie corocznego rozporządzenia ministra właściwego do spraw gospodarki w sprawie dopuszczenia wyrobów zawierających azbest do produkcji lub do wprowadzenia na polski obszar celny.
- 6) Np. informacja o oznaczeniu na planie sytuacyjnym terenu instalacji lub urządzenia zawierającego azbest.

12.3. INFORMACJA O WYROBACH ZAWIERAJĄCYCH AZBEST, KTÓRYCH WYKORZYSTYWANIE ZOSTAŁO ZAKOŃCZONE

Załącznik nr 3 do rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej w sprawie wymagań

w zakresie wykorzystywania i przemieszczania azbestu oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których był lub jest wykorzystywany azbest (Dz. U. Nr 192, poz. 1876)

Zgodnie z § 7. ww. rozporządzenia właściciel, zarządca lub użytkownik miejsc, w których był lub jest wykorzystywany azbest lub wyroby zawierające azbest, dokonuje inwentaryzacji zastosowanych wyrobów zawierających azbest, poprzez sporządzenie spisu z natury. Wynik inwentaryzacji ujmuje się w informacji, którą sporządza się w dwóch egzemplarzach. Jeden egzemplarz przedkłada się w formie pisemnej wojewodzie (osoby fizyczne niebędące przedsiębiorcami przedkładają informację odpowiednio wójtowi, burmistrzowi lub prezydentowi miasta). Drugi egzemplarz przechowuje przez okres jednego roku, do czasu sporządzenia następnej informacji. Informacja podlega corocznej aktualizacji w terminie do dnia 31 stycznia każdego roku.

INFORMACJA O WYROBACH ZAWIERAJĄCYCH AZBEST¹⁾, KTÓRYCH WYKORZYSTYWANIE ZOSTAŁO ZAKOŃCZONE

1. Miejsce, adres

.....
.....

2. Właściciel / zarządca ¹⁾:

a) osoba prawna - nazwa,
adres.....

.....
.....

b) osoba fizyczna - imię, nazwisko i
adres.....

.....
.....

3. Tytuł własności

.....
.....

4. Nazwa, rodzaj wyrobu²⁾

.....

5. Ilość (m², tony)³⁾

.....

6. Rok zaprzestania wykorzystywania wyrobów

.....

7. Planowane usunięcia wyrobów:

.....

a) sposób

.....

b) przez kogo

.....

c) termin

.....

8. Inne istotne informacje⁴⁾

.....
.....

.....

(podpis)

Data

Objaśnienia:

^{*)} Niepotrzebne skreślić.

1) Za wyrób zawierający azbest uważa się każdy wyrób o stężeniu równym lub wyższym od 0,1 % azbestu.

2) Przy określaniu rodzaju wyrobu zawierającego azbest należy stosować następującą klasyfikację:

- płyty azbestowo-cementowe płaskie stosowane w budownictwie,
- płyty faliste azbestowo-cementowe dla budownictwa,
- rury i złącza azbestowo-cementowe,
- izolacje natryskowe środkami zawierającymi w swoim składzie azbest,
- wyroby cierne azbestowo-kauczukowe,
- przędza specjalna, w tym włókna azbestowe obrobione,
- szczeliwa azbestowe,
- taśmy tkane i plecione, sznury i sznurki,
- wyroby azbestowo-kauczukowe, z wyjątkiem wyrobów ciernych,
- papier, tektura,
- inne wyroby zawierające azbest, oddzielnie niewymienione.

3) Podać podstawę zapisu (np. dokumentacja techniczna, spis z natury).

4) Np. informacja o oznaczeniu na planie sytuacyjnym.

12.4. Wzór oznakowania wyrobów, odpadów i opakowań zawierających azbest a także miejsc ich występowania.

Oznakowanie wzorowane jest na postanowieniu Unii Europejskiej (załącznik II do Dyrektywy 83/478/EWG).

Wszystkie wyroby zawierające azbest oraz odpady lub miejsca ich występowania powinny być oznakowane w następujący sposób:

a) oznakowanie zgodne z podanym wzorem, powinno posiadać wymiary co najmniej 5 cm wysokości (H) i 2,5 cm szerokości,

b) oznakowanie powinno się składać z dwóch części:

- części górnej ($h_1 = 40\% H$) zawierającej literę „a” w białym kolorze na czarnym tle,
- części dolnej ($h_2 = 60\% H$), zawierającej standardowy napis w białym i/lub czarnym kolorze na czerwonym tle i powinien być wyraźnie czytelny,

c) jeżeli wyrób zawiera krokidolit, standardowo stosowany zwrot „zawiera azbest” powinien być zastąpiony zwrotem „zawiera krokidolit-azbest niebieski”.

12.5. KARTA EWIDENCJI ODPADU

KARTA EWIDENCJI ODPADU ^a			Nr karty		Rok kalendarzowy					
Kod odpadu										
Hodźcaj odpadu										
Procentowa zawartość PCB w odpadzie ^b										
Posiadacz odpadów				Adres ^c						
Nr PEŁSON				Telefon/faks						
Działalność w zakresie: ^d										
W		Zb		Od		Un				
Miesiąc	Masa wytworzonych odpadów [Mg]	Masa przyjętych odpadów [Mg] ^e	Nr karty przekazania odpadu	Gospodarowanie odpadami						
				We własnym zakresie				Odpady przekazane innemu posiadaczowi odpadów		Imię i nazwisko osoby sporządzającej
				masa [Mg] ^{f,g}	metoda odzysku R ^h	metoda unieszkodliwiania D ⁱ	masa przeznaczonych do ponownego użycia przedmiotów wyposażenia i części [Mg] ^j	masa [Mg]	nr karty przekazania odpadu	

Objaśnienia:

- a Nie dotyczy komunalnych osadów ściekowych stosowanych w celach, o których mowa w art. 43 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach (Dz. U. Nr 62, poz. 628, z późn. zm.), oraz prowadzącego zakład przetwarzania, o którym mowa w ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o zużytych sprzęcie elektrycznym i elektronicznym (Dz. U. Nr 180, poz. 1495).
- b Dotyczy działalności w zakresie unieszkodliwiania PCB.
- c Imię i nazwisko lub nazwa posiadacza odpadów. W przypadku odpadów komunalnych kartę wypełnia przedsiębiorca, który uzyskał zezwolenie na prowadzenie działalności w zakresie odbierania odpadów od właścicieli nieruchomości, o którym mowa w ustawie z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. z 2005 r. Nr 236, poz. 2008), lub gminna jednostka organizacyjna, o której mowa w ustawie z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach.
- d Adres zamieszkania lub siedziby posiadacza odpadów.
- e Zaznaczyć symbolem X właściwy kwadrat: W - wytwarzanie odpadów, Zb - zbieranie odpadów, Od - odzysk odpadów, Un - unieszkodliwianie odpadów.
- f Podać masę odpadów z dokładnością co najmniej do pierwszego miejsca po przecinku dla odpadów innych niż niebezpieczne; co najmniej do trzeciego miejsca po przecinku dla odpadów niebezpiecznych.
- g Podać masę odpadów zagospodarowanych we własnym zakresie. W przypadku prowadzącego stacje demontażu podać masę odpadów zagospodarowanych we własnym zakresie łącznie z masą przeznaczonych do ponownego użycia przedmiotów wyposażenia i części pochodzących z pojazdów wycofanych z eksploatacji.
- h Symbole R określają procesy odzysku polegające na wykorzystaniu odpadów w całości lub w części lub prowadzące do odzyskania z odpadów substancji lub materiałów lub energii wraz z ich wykorzystaniem zgodnie z załącznikiem nr 5 do ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach.
- i Symbole D określają procesy unieszkodliwiania odpadów zgodnie z załącznikiem nr 6 do ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach.
- j Podać masę przedmiotów wyposażenia i części wymontowanych z pojazdów wycofanych z eksploatacji, przeznaczonych do ponownego użycia, powstałych na skutek przetworzenia w stacji demontażu.

12.6. KARTA PRZEKAZANIA ODPADU – WZÓR

KARTA PRZEKAZANIA ODPADU	Nr karty ^a	Rok kalendarzowy
Posiadacz odpadów, który przekazuje odpad ^{b,c}	Prowadzący działalność w zakresie transportu odpadu ^{b,d}	Posiadacz odpadów, który przejmuje odpad ^b
Adres ^e	Adres ^{d,e}	Adres ^e
Telefon/faks	Telefon/faks ^d	Telefon/faks
Nr. REGON	Nr. REGON ^d	Nr. REGON
Miejsce przeznaczenia odpadów ^f		
Kod odpadu	Rodzaj odpadu	
Data/miesiąc ^g	Masa przekazanych odpadów [Mg] ^h	Numer rejestracyjny pojazdu przyczepy lub naczepy ^{d,i}
Potwierdzam przekazanie odpadu	Potwierdzam wykonanie usługi transportu odpadu ^d	Potwierdzam przejęcie odpadu
Data, pieczęć i podpis	Data, pieczęć i podpis	Data, pieczęć i podpis

- a) numer nadawany jest przez posiadacza odpadów, który przekazuje odpad.
 b) Imię i nazwisko lub nazwa podmiotu.

- c) W przypadku odpadów komunalnych karte wypełnia przedsiębiorca, który uzyskał zezwolenie na prowadzenie działalności w zakresie odbierania odpadów od właścicieli nieruchomości, o którym mowa w ustawie z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz.U. z 2005 r. Nr 236, poz 2008), lub gminna jednostka organizacyjna, o której mowa w ustawie z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach.
- d) W przypadku gdy odpad jest transportowany kolejno przez dwóch lub więcej prowadzących działalność z zakresie transportu odpadów, w oznaczonych rubrykach należy podać wymagane dane i podpisy wszystkich prowadzących działalność w zakresie transportu odpadów z zachowaniem kolejności transportowania odpadu.
- e) Adres zamieszkania lub siedziby podmiotu.
- f) Adres miejsca odbioru odpadu, pod który należy dostarczyć odpad, wskazany przez posiadacza odpadu prowadzącemu działalność w zakresie transportu odpadów
- g) W przypadku odpadów niebezpiecznych podać datę przekazania odpadu. Karta może być stosowana jako jednorazowa karta przekazania odpadu lub jako zbiorcza karta przekazania odpadu, obejmująca odpad danego rodzaju przekazywany łącznie w czasie jednego miesiąca kalendarzowego, za pośrednictwem tego samego prowadzącego działalność w zakresie transportu odpadów temu samemu posiadaczowi odpadów
- h) Podać masę odpadów z dokładnością co najmniej do pierwszego miejsca po przecinku dla odpadów innych niż niebezpieczne; co najmniej do trzeciego miejsca po przecinku dla odpadów niebezpiecznych
- i) Dotyczy odpadów niebezpiecznych.

12.7. FIRMY, KTÓRE UZYSKAŁY DECYZJĘ ZATWIERDZAJĄCĄ PROGRAM GOSPODARKI ODPADAMI NIEBEZPIECZNYMI ZAWIERAJĄCYMI AZBEST – powiat mragowski,

L.p.	Nazwa i siedziba Firmy	Obszar działalności	Czas obowiązywania zezwolenia
1.	ALGADER HOFMAN sp z o. o. ul. Wólczyńska 133 budynek 11b 01 – 910 Warszawa Tel. (022) 864 94 97; 864 94 99; 834 73 53; 834 75 80; 864 98 12	Powiat mragowski	21.09.2013
2.	PRZEDSIĘBIORSTWO PRODUKCYJNO- HANDLOWO-USŁUGOWE ABBA- EKOMED sp. z o.o. Ul. Poznańska 152, 87-100 Toruń Tel. (0-56) 651-36-67	Powiat mragowski	08.09.2013
3.	PRTZEDSIĘBIORSTWO TECHNICZNO-USŁUGOWE KORAB sp. z o.o. Ul. Marynarki Polskiej 148 80-865 Gdańsk Tel. (058) 343 06 78	Powiat mragowski	29.07.2013
4.	PRZEDSIĘBIORSTWO ROBÓT TERMOIZOLACYJNYCH I ANTYKOROZYJNYCH TERMOEXPORT Ul. Żurawia 24/7 00-515 Warszawa, Tel. 821 34 67; 621 21 97; 621 40 64; 821 41 75	Powiat mragowski	26.05 2013
5.	PRZEDSIĘBIORSTWO BUDOWNICTWA LĄDOWEGO MJ sp. z o.o. Ul. Graniczna 6 Reguły 05-816 Michałowice	Powiat mragowski	31.12.2010
6.	ZAKŁAD HANDLOWO-USŁUGOWY ARKODACH WIOLETA CAGARA Marcinkowo 131 11- 700 Mragowo, Tel. (089) 741 87 51	Powiat mragowski	16.02.2014
7.	ZAKŁAD REMONTOWO BUDOWLANY MIR-BUD MIROSŁAW NARWOJSZ Oś. Mazurskie 24/14 11 – 700 Mragowo Tel. (089) 742 62 73	Powiat mragowski	11.02.2014

8.	CENTRUM GOSPODARKI ODPADAMI, AZBESTU I RECYKLINGU CARO Ul. Zamoyskiego 51 22 - 400 Zamość Tel. (084) 62 730 13, Kom.0608435133	Powiat mragowski	15.01.2014 01.01.2015r.
9.	PRZEDSIĘBIORSTWO REMONTOWO-MONTAŻOWE REMBUD- ZREMB sp. z o.o. Ul. Fabryczna 12 66 – 400 Gorzów Wielkopolski Tel. (095) 728 20 10; Fax. (095) 728 20 12	Powiat mragowski	01.12.2013
10.	ZAKŁAD REMONTOWO – BUDOWLANY ANDRZEJ MILEWSKI Ul. Łokietka 24/54 11 – 400 Kętrzyn, Tel. (089) 752 81 08	Powiat mragowski	18.10.2014.
11.	Agencja „SFINKS” Ul. Głowackiego 22/32 10 – 448 Olsztyn Miroslaw Jakubowski Tel. 0601 82 95 95	Powiat mragowski	04.11.2012r
12.	COMTRANS Sp. z o.o. Ul. M. Zientary-Malewskiej 65 10 – 310 Olsztyn, Tel. 532-87-80	Powiat mragowski	10.05.2015r.
13.	ZAKŁAD REM-BUD AMBROŻY Sp. J. Ul. Meissnera 1/3 lok. 222 03-982 Warszawa, Tel. 831-07-64	Powiat mragowski	10.05.2015r
14.	MAXMED Zakład Usługowo- Handlowy Marcin Murzyn Ul. Źródlana 4 84-230 Rumia, Tel. (058) 671-85-63	Powiat mragowski	02.06.2015r.
15.	Ramid- Miroslaw Dec Ul. Kowalskiego 1/54 02-288 Warszawa Tel. 0-22-674-48-58, 509-199-917	Powiat mragowski	25.07.2015r.
16.	ALBEKO Singer Sp. J. 87-510 Kotowy Gm. Skrwilno, Tel. 0-54-280-02-88	Powiat mragowski	01.01.2015r.
17.	Transport- Metalurgia sp. z o.o. Ul. Reymonta 62 97-500 Radomsko 0-44-685-41-35	Powiat mragowski	18.08.2015r.

18.	P.P.U. „WAKRO” Jacek Kopisto Ul. Grudziądzka 48/1 82 – 500 Kwidzyn Biuro: Kwidzyn, ul. Słowackiego 16 Tel. 0-55-261-20-96, 0-55-261-82-04	Powiat mławowski	02.09.2015r.
19.	„GAJAWI” P.P.H.U. Gabriel Rogut Ul. Odyńca 24 93 – 150 Łódź 501 028 153	Powiat mławowski	15.09.2015r.
20.	T.K.J.MATUSZEWSKI Sp. J. Ul. Por. Krzycha 5 86 – 300 Grudziądz 0-56-465-48-88	Powiat mławowski	27.09.20015r.
21.	AGRO- TERM Zakład Ślusarski Andrzej Koprowski Jajkowo 2A 87 – 313 Brzozie, Tel. 601 701 674	Powiat mławowski	26.09.2015r.
22.	PRZEDSIĘBIORSTWO WIELOBRANŻOWE „TECHMET TC” Ul. Zwycięstwa 38 11-710 Piecki Tel. (0-89)742-14-60	Powiat mławowski	02.11.2015r.
23.	Przedsiębiorstwo Projektowo- Wdrożeniowe „AWAT” sp. z o. o. Ul. Kaliskiego 9 01-476 Warszawa Tel. Kom. 683-91-78; 683-92-48	Powiat mławowski	17.02.2016r.
24.	Zakład Ogólnobudowlany Wiesław Wójcik Ul. Ogrodowa 3/2 11-400 Kętrzyn	Powiat mławowski	11.04.2016r
25.	Przedsiębiorstwo Handlowo Usługowe „JUKO” Szczukocki Jerzy Ul. 1- go Maja 25 97-300 Piotrków Trybunalski Tel. (0-44)732-69-63; (0-44)732-69-64; (0-44)732-69-65	Powiat mławowski	15.03.2016r.
26.	Zakład Usług Produkcji i Handlu Jan Górlński Ul. Moniuszki 85 06-200 Maków Mazowiecki Tel. (0-29)717-04-67; kom. 0606640377	Powiat mławowski	08.03.2016r.

27.	Przedsiębiorstwo Budowlano-Handlowe „DELBUD” Ryszard Dela Ul. Jana Kilińskiego 28 11-300 Biskupiec Tel. (0-89)715-60-31	Powiat mragowski	20.04.2016r.
28.	REMONDIS Mragowo sp. z o. o. Ul. Lubelska 5 11-700 Mragowo Tel. (0-89)741-20-04	Powiat mragowski	30.04.2016r.
29.	P. R. B. „IZOMALDEX” Adam Dubienko Ul. Wesola 8 09-4510Radzanowo tel. (0-24)624-41-26	Powiat mragowski	14.07.2016r.
30.	PPHU „EKO- MIX” ul. Grabiszyńska 163 50-950 Wrocław tel. (0-71) 332-41-61, (0-71)332-45-00	Powiat mragowski	04.01.2017r.
31.	STACON TIS DUSZAK S.J. ul. Ogrodowa 5 07-420 Kadzidło	Powiat mragowski	13.07.2017

12.8. Wytyczne dotyczące przepisów BHP w zakresie bezpiecznego usuwania wyrobów azbestowych

Właściciel (zarządca) obiektów i urządzeń budowlanych z zabudowanymi wyrobami zawierającymi azbest powinien dokonać ich przeglądu technicznego, zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. Nr 71 poz. 649) oraz Rozporządzeniem Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 października 2003 r w sprawie wymagań w zakresie wykorzystania i przemieszczania azbestu oraz wykorzystania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których był lub jest wykorzystywany azbest (Dz. U. Nr 192 poz. 1876).

Wszelkie prace związane z usuwaniem wyrobów zawierających azbest należy dokonywać zgodnie z przepisami ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane, rozdz. 4 "Postępowanie poprzedzające rozpoczęcie robót budowlanych", rozdz. 5 "Budowa i oddawanie do użytku obiektów budowlanych".

W przypadku konieczności usunięcia elementów zawierających azbest z obiektów budowlanych, inwestor musi przestrzegać przepisów Prawa Budowlanego oraz przepisów specjalnych dotyczących azbestu.

Inwestor jest zobowiązany do zorganizowania procesu budowy, z uwzględnieniem zawartych w przepisach zasad bezpieczeństwa i ochrony zdrowia, a w szczególności zapewnienie:

- opracowania projektu budowlanego i stosownie do potrzeb, innych projektów,
- objęcia kierownictwa budowy przez kierownika budowy,
- opracowania planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia,
- wykonania i odbioru robót budowlanych przez osoby o odpowiednich kwalifikacjach zawodowych – art. 18 ust. 1 Ustawy z dnia 27 lipca 2001 r o zmianie ustawy – Prawo budowlane.

Jeżeli przy usuwaniu, demontażu i rozbiórce elementów azbestowych lub materiałów zawierających azbest nie wystąpi naruszenie ani wymiana fragmentów konstrukcji budynku oraz gdy nie ulegnie zmianie wygląd elewacji, to pozwolenie na budowę, będące jednocześnie pozwoleniem na rozbiórkę, nie jest wymagane. W przeciwnym wypadku uzyskanie takiego pozwolenia jest konieczne.

Prace mające na celu usunięcie azbestu z obiektu budowlanego, powinny być poprzedzone zgłoszeniem tego faktu właściwemu organowi administracji architektoniczno-budowlanej na 30 dni przed planowanym rozpoczęciem robót.

Tylko przedsiębiorcy posiadający odpowiednią decyzję sankcjonującą wytwarzanie odpadów niebezpiecznych mogą wykonywać prace związane z usuwaniem azbestu.

Wykonanie prac przez inwestora we własnym zakresie także wymaga uzyskania takiej decyzji. Wykonawca prac zobowiązany jest sporządzić szczegółowy plan prac, który zawiera przede wszystkim:

- ilość wytworzonych odpadów,
- identyfikację rodzaju azbestu,
- klasyfikację wytworzonego odpadu,
- warunki ochrony zdrowia i bezpieczeństwa pracy.

W celu zapewnienia warunków bezpiecznego usuwania wyrobów zawierających azbest z miejsca ich występowania, wykonawca prac obowiązany jest do:

- 1) izolowania od otoczenia obszaru prac przez stosowanie osłon zabezpieczających przenikanie azbestu do środowiska;
- 2) ogrodzenia terenu prac z zachowaniem bezpiecznej odległości od traktów, komunikacyjnych dla osób pieszych, nie mniejszej niż 1 m, przy zastosowaniu osłon zabezpieczających przed przenikaniem azbestu do środowiska;
- 3) umieszczenia w strefie prac w widocznym miejscu tablic informacyjnych o następującej treści: "Uwaga! Zagrożenie azbestem"; w przypadku prowadzenia prac z wyrobami zawierającymi krokidolit treść tablic informacyjnych powinna być następująca: "Uwaga! Zagrożenie azbestem - krokidolitem";
- 4) zastosowania odpowiednich środków technicznych ograniczających do minimum emisję azbestu do środowiska;
- 5) zastosowania w obiekcie, gdzie prowadzone są prace, odpowiednich zabezpieczeń przed pyleniem i narażeniem na azbest, w tym uszczelnienia otworów okiennych i drzwiowych, a także innych zabezpieczeń przewidzianych w planie bezpieczeństwa i ochrony zdrowia;
- 6) codziennego usuwania pozostałości pyłu azbestowego ze strefy prac przy zastosowaniu podciśnieniowego sprzętu odkurzającego lub metodą czyszczenia na mokro;
- 7) izolowania pomieszczeń, w których zostały przekroczone dopuszczalne wartości stężeń pyłu azbestowego dla obszaru prac, w szczególności izolowania pomieszczeń w przypadku prowadzenia prac z wyrobami zawierającymi krokidolit;
- 8) stosowania zespołu szczelnych pomieszczeń, w których następuje oczyszczenie pracowników z azbestu (komora dekontaminacyjna), przy usuwaniu pyłu azbestowego przekraczającego dopuszczalne wartości stężeń;
- 9) zapoznania pracowników bezpośrednio zatrudnionych przy pracach z wyrobami zawierającymi azbest lub ich przedstawicieli z planem prac, a w szczególności z wymogami dotyczącymi bezpieczeństwa i higieny pracy w czasie wykonywania prac.

Prace związane z usuwaniem wyrobów zawierających azbest prowadzi się w sposób uniemożliwiający emisję azbestu do środowiska oraz powodujący zminimalizowanie pylenia poprzez:

- nawilżanie wodą wyrobów zawierających azbest przed ich usuwaniem lub demontażem i utrzymywanie w stanie wilgotnym przez cały czas pracy;
- demontaż całych wyrobów (płyt, rur, kształtek) bez jakiegokolwiek uszkodzenia, tam gdzie jest to technicznie możliwe;
- odspajanie materiałów trwale związanych z podłożem przy stosowaniu wyłącznie narzędzi ręcznych lub wolnoobrotowych, wyposażonych w miejscowe instalacje odciągające powietrze;
- prowadzenie kontrolnego monitoringu powietrza w przypadku stwierdzenia występowania przekroczeń najwyższych dopuszczalnych stężeń pyłu azbestu w środowisku pracy, w miejscach prowadzonych prac, w tym również z wyrobami zawierającymi krokidolit;
- codzienne zabezpieczanie zdemontowanych wyrobów i odpadów zawierających azbest oraz ich magazynowanie na wyznaczonym i zabezpieczonym miejscu.

Wykonawca usuwający azbest zobowiązany jest złożyć pisemne oświadczenie o prawidłowości wykonanych prac i oczyszczeniu terenu z pyłu azbestowego. Oświadczenie to przechowuje się przez okres co najmniej 5 lat. Ponadto wykonawca pakuje i przygotowuje odpady azbestowe do transportu.

Transport wyrobów i odpadów zawierających azbest, należy wykonać w sposób uniemożliwiający emisję azbestu do środowiska, w szczególności przez:

- 1) szczelne opakowanie w folię polietylenową o grubości nie mniejszej niż 0,2 mm wyrobów i odpadów o gęstości objętościowej równej lub większej niż 1.000 kg/m³;
- 2) zestalenie przy użyciu cementu, a następnie po utwardzeniu szczelne opakowanie w folię polietylenową o grubości nie mniejszej niż 0,2 mm odpadów zawierających azbest o gęstości objętościowej mniejszej niż 1.000 kg/m³;
- 3) szczelne opakowanie odpadów pozostających w kontakcie z azbestem i zakwalifikowanych jako odpady o gęstości objętościowej mniejszej niż 1.000 kg/m³ w worki z folii polietylenowej o grubości nie mniejszej niż 0,2 mm, a następnie umieszczenie w opakowaniu zbiorczym z folii polietylenowej i szczelne zamknięcie;
- 4) utrzymywanie w stanie wilgotnym odpadów w trakcie ich przygotowywania do transportu;
- 5) oznakowanie opakowań;
- 6) magazynowanie przygotowanych do transportu opakowań w osobnych miejscach zabezpieczonych przed dostępem osób niepowołanych.

Odpady może przekazać tylko podmiotom, które uzyskały zezwolenie właściwego organu na prowadzenie działalności w zakresie unieszkodliwiania odpadów azbestowych

i transportu tych odpadów. Prawidłowość wykonywanych działań w tym zakresie powinna być potwierdzona kartami ewidencji i przekazania odpadów.

12.9. WFOŚ i GW - szukaj na stronie: <http://www.wfosiqw.olsztyn.pl>

12.10. BOŚ – Oddział w Olsztynie,

10-900 Olsztyn, Pl. Konsulatu Polskiego 6

tel. (0-89) 522-71-40, (0-89) 522-70-75

e-mail: olsztyn@bosbank.pl

informacji udzielają:

Elżbieta Filipiska – Naczelnik Wydziału Doradców Klienta Sektora Finansów Publicznych i Ekologii

Tel. 089 5227113, kom. 515 111 244, e-mail:

elzbieta.filipska@bosbank.pl

Lucyna Cywińska-Konopka – Główny Ekolog Oddziału

Tel. 089 522 71 12, kom. 515 111 208, e-mail:

lucyna.cywinska@bosbank.pl

12.11. Szczegółowe zestawienie danych dotyczących Liczby mieszkańców w sołectwach oraz ilości azbestu

L.p	Sołectwo	Liczba ludności	- b. mieszkalne - b. gospodarcze	Azbest łącznie
			m ²	m ²
1.	BABIĘTA	177	224 1360 366 PTTK Stanica wodna	1950
2.	BOBRÓWKO	115	360 440	800
3.	BREJDYNY	337	85 1856	1941
4.	CIERZPIĘTY	172	1560 2030	3590
5.	DŁUŻEC	267	3954	3954
6.	DOBRY LASEK	118	280 406	686
7.	GANT	94	615 1052	1667
8.	GŁOGNO	142	187 284	471
9.	GOLEŃ	115	360 3766	4126
10.	JAKUBOWO	159	548 1170	1718

Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Piecki

89□

11.	KRUTYŃ	264	140 - 800 Danuta Salkowski 40 Stacja Turystyczna Krutynianka Zbigniew Waszkiewicz	980
12.	KRUTYŃSKI PIECEK	133	1973	1973
13.	LIPOWO	291	1670 2360 691 N-ctwo Strzałowo	4721
14.	MACHARY	384	1018 2879 4060 Agro-Sokołów Sp. z o.o. Gosp. Rolne w Pieckach	7957
15.	MOJTNY	145	836 1510 76 PZW Koło nr 3 w Mojtynach	2422
16.	NAWIADY	399	2290 5594 243,30 świetlica wiejska 101 remiza strażacka	8228,3
17.	NOWE KIEŁBONKI	95	600 868 220 War.-Maz. S-nia Inwalidów Ośrodek Rekreacyjno Wczasowy Nowy Zyzdrój	1688
18.	PIECKI	2400	2145 764 326,50 przedszkole 208,6 Budynek komunalny 927 Ośr. Wyp. RADWAR 2957 camping 2926 Agro-Sokołów Sp. z o.o. Gosp. Rolne w Pieckach	10254,1
19.	PIECKI-osiedle	1213	330 S-nia Perspektywa	330
20.	PRUSINOWO	145	1234 2065	3299
21.	ROSOCHA	137	362 150	512
22.	STARE KIEŁBONKI	336	1310 2320 258,7 świetlica wiejska 140 remiza strażacka	4028,7
23.	SZKLARNIA	218	200 2325 1861 Agro-Sokołów Sp. z o.o. Gosp. Rolne w Pieckach	4386
24.	ZGON	143	1210 140 1074 PPTK Ośrodek wodny	2424
25.	ZYZDROJOWY PIECEK	67	270 190	460
	Razem	8066	-	1297,45

Liczbę mieszkańców w sołectwach gminy Piecki przyjęto wg stanu na dzień 31.12.2007 r.

Wodociągi gminne

Lp.	Nazwa wyrobu zawierającego azbest	Miejsce występowania	Jednostka miary	Ilość	Uwagi
1.	Rury i złącza azbestowo-cementowe	Nawiady 11-710 Piecki	mb-Ø 80 mb-Ø100	2380,0 2883,0	wodociąg /stan dobry/
2.	Rury i złącza azbestowo-cementowe	Krzywy Róg 11-710 Piecki	mb - Ø50	360,00	wodociąg /stan dobry/
3.	Rury i złącza azbestowo-cementowe	Machary-(PGR) 11-710 Piecki	mb - Ø50 mb-Ø 80	434,00 149,00	wodociąg /stan dobry/
4.	Rury i złącza azbestowo-cementowe	Rutkowo 11-710 Piecki	mb- Ø 50	100,00	wodociąg /stan dobry/